

Голас Радзімы

№ 7 (2149)
15 лютага 1990 г. ©

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЙЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Выдаецца з 1955 г.
Цана 4 кап. ©

З пачатку студзеня ў Мінскім Доме літаратара пачалі праходзіць вечары аўтэнтычнага фальклору, прысвечаныя 500-гадоваму юбілею Ф. Скарыны. Па задуме арганізатараў—Міністэрства культуры БССР, Саюза пісьменнікаў рэспублікі і Дзяржтэлерадыё—у аглядзе скарбаў аўтэнтычнага фальклору па чарзе прымуць удзел усе вобласці Беларусі. Першымі ў сталіцы выступілі жыхары Гродзеншчыны. Сваё майстэрства паказалі народныя музыкі з вёскі Рэманавічы Дзятлаўскага раёна І. Глушкевіч і Л. Мілевіч, танцавальныя калектывы з вёскі Ацьмінава, што на Навагрудчыне, а таксама шматлікія выканаўцы народных песень. У фае Дома літаратара былі прадстаўлены вырабы народных майстроў Гродзеншчыны—ткацтва, кераміка, разьба па дрэву, вырабы з саломкі. Прайшлі ўжо вечары чатырох абласцей. Рыхтуюцца да сустрэчы з мінчанамі народныя таленты з Гомельшчыны і Віцебшчыны.

НА ЗДЫМКАХ: танцавальны калектыв з вёскі Ацьмінава Навагрудскага раёна; спявае Любоў ЛОГУТАВА, загадчыца сельскага клуба з Клецкага раёна Мінскай вобласці; дудар А. ЛОСЬ з вёскі Зарудзічы Смаргонскага раёна; удзельнікі фальклорнай вечарыны з Мінскай вобласці.

Фота У. КРУКА.

НЕФАРМАЛЬНЫЯ ВЫДАННІ

[«Плюралізм у дзеянні»]

Стар. 3

ІДУЦЬ АХВЯРАВАННІ АД ЗА- РУБЕЖНЫХ СУАЙЧЫННІКАЎ

[«Пачуць званы трылогіі»]

Стар. 4

ВЯРШЫНІ, ПАКОРАНЫЯ ПА- ЭТАМ

[«Не па плячы, а па сумленні»]

Стар. 6—7

АДБЫУСЯ ПЛЕНУМ

ПРЫНЯТА ПАРТЫЙНАЯ ПЛАТФОРМА

5—7 лютага ў Маскве адбыўся чарговы Пленум Цэнтральнага Камітэта КПСС. На разгляд Пленума было ўнесена пытанне аб праекце платформы ЦК КПСС да XXVIII з'езда партыі. З дакладам выступіў Генеральны сакратар ЦК КПСС М. С. Гарбачоў. У абмеркаванні даклада прынялі ўдзел многія кіраўнікі партыі, камуністы—прадстаўнікі прамысловых прадпрыемстваў, сельскагаспадарчай вытворчасці, навукі і культуры. Пасля ўсебаковага разгляду прапановы Рэдакцыйнай камісіі Пленум адобрыў праект платформы, дапрацаваны з улікам наступіўшых заўваг.

Было прадоўжана абмеркаванне пытанняў, звязаных з рашэннямі XX з'езда Кампартыі Літвы. У сувязі з гэтым зноў выступіў М. С. Гарбачоў. Была прынята адпаведная пастанова. У ёй гаворыцца, што рашэнні XX з'езда Кампартыі Літвы на справе ўз'яўляюць сабой яе арганізацыйна-палітычны разрыў з КПСС. Пленум асуджае такія дзеянні, паколькі яны падрываюць адзінства КПСС і наносзяць вялікі ўрон працэсам абнаўлення савецкай федэрацыі, грамадству ў цэлым. Была выказана падтрымка тым літоўскім камуністам, якія ўтварылі часовы ЦК Кампартыі Літвы (на платформе КПСС), і даручана Палітбюро ЦК КПСС аказаць ім неабходную дапамогу, у тым ліку і матэрыяльную.

У канцы работы Пленума ЦК КПСС з заключным словам выступіў М. С. Гарбачоў. Ён, у прыватнасці, адзначыў:

— Гэты Пленум можна характарызаваць так: ён выявіў вялікі клопат і трывогу ЦК, партыі ў цэлым у сувязі з сітуацыяй у краіне, у сувязі з тым, як ідуць працэсы перабудовы. Пленум даў бязлітасны крытычны аналіз усім перабудовачным працэсам і на гэтай падставе спрагназіраваў, што і як рабіць. Гэта знайшло адлюстраванне ў тых палітычных артыкулах, якія мы заклалі ў платформу ЦК КПСС.

Я думаю, што на нейкіх участках работы ўзнікае патрэба выкарыстаць нешта і са старых механізмаў, калі новыя яшчэ не запрацавалі. Нельга ж грамадства кідаць без руля і ветразяў, без сродкаў, здольных рухаць працэс перабудовы ў нашай вялікай краіне. Але ўсё ж пераважаючая думка—і гэта знайшло замацаванне ў платформе ЦК КПСС—у тым, што трэба вырашаць наступныя праблемы на шляхах перабудовы, абнаўлення грамадства і абнаўлення КПСС. Гэта галоўнае.

І другая думка, я б сказаў, другі бок медалі. Мы цяпер не толькі розумам, але літаральна ўсёй скурай адчуваем, што трэба дзейнічаць рашуча. Дзейнічаць ЦК, уладу, Вярхоўнаму Савету.

Чым больш мы ўваходзім у глыбокія пласты перабудовы, закранаем усё слаі, ідзе крысталізацыя пазіцый, інтарэсаў проціборствуючых бакоў. Мы адчулі, што яна прысутнічае і тут. Гэта—адлюстраванне ўсяго, чым жыве наша грамадства.

Мы знаходзімся на такім пераломным этапе, у такіх ўцягнуты падзеі, што яшчэ не можам поўнаасцю ацаніць тое, што робім і якія гэта будзе мець вынікі. Драма наша заключаецца ў тым, што на нас цісне груз блгучых праблем, абвостранасць сацыяльна-эканамічнай сітуацыі. Мы многае праявалі, ускладнілі сітуацыю. Гэта ўсё ёсць, але не павінна збіць нас з толку. У нас павінна хапіць «вышыні», з якой трэба глядзець на гэты працэс.

Адбываюцца паварот у бок сусветнай цывілізацыі, абнаўленчы працэсы ў сацыялістычным свеце. Мы яшчэ шмат у чым павінны разабрацца і шмат што зразумець. Выстройваем правільныя артыяцы на перспектыву, але важна не збіцца ў тактыцы, не перасварыцца. І, вядома, не наблытаць.

Мне думаецца, у галоўным пакуль мы не памыліся. Але дапусцілі памылкі ў правядзенні

ТАВАРЫ ДЛЯ НАРОДА

У электратэхніцы і медыцыне, электроніцы і машынабудаванні, іншых галінах знойдзе прымяненне новая распрацоўка вучоных Інстытута механікі металапалімерных сістэм АН БССР—элас-

тычныя магніты на аснове парашкоў ферытаў і палімерных сувязных. Першымі асвойваць навінку пачынаюць медыкі. У Цэнтральным інстытуце траўматалогіі і артапедыі паспяхова прайшоў кні-

неабходных мер, спазніліся з імі ці не забяспечылі сінхранізацыю працэсаў, у эканамічнай рэформе асабліва. Гэта ўскладніла нашы справы, моцна б'е палітычна. Але гэта не значыць, што мы павінны панікаваць.

У ГОНАР СВЯТА

ФЛАГІ НАД ГОРАДАМ

Савет Міністраў БССР прыняў пастанову «Аб дапаўненні «Інструкцыі па прымяненню палажэння аб «Дзяржаўным флагу Беларускай ССР». У ёй гаворыцца, што ў сувязі з аб'яўленнем дня 14 лістапада днём уз'яднання Заходняй Беларусі з Беларускай ССР інструкцыя пасля слоў «7 і 8 лістапада» дапаўняецца словамі «14 лістапада». Гэта азначае, што Дзяржаўны флаг БССР будзе падыміцца над пералічанымі ў дакуменце аб'ектамі яшчэ і 14 лістапада.

РЭЛІГІЯ

ПАСЯДЖЭННЕ СІНОДА

Украінская праваслаўная царква і Беларуска праваслаўная царква—так з гэтага часу будучы называцца праваслаўныя епархіі УССР і БССР, якія ўваходзілі да гэтага часу ў састаў Украінскага і Беларускага экзархатаў Рускай праваслаўнай царквы. Пры кожнай з дзвюх царкваў ствараюцца свае сіноды ў саставе пяці кіруючых архірэяў. Рашэнне аб гэтым было прынята архірэйскага сабора Рускай праваслаўнай царквы, які прайшоў у Маскве.

У Мінску адбылося першае пасяджэнне Сінода Беларускай праваслаўнай царквы. Сіноду ў межах экзархата належыць цяпер вышэйшая заканадаўчая, выканаўчая і судовая ўлада. Сярод іншых абмяркоўвалася пытанне адраджэння Брэсцкай і Гомельскай епархій.

З'ЕЗД МАСТАНОУ

ЧАС НАДЗЕЙ І АДКРЫЦЦЯЎ

Тры дні праходзіў у Мінску з'езд Саюза мастакоў Беларусі.

У справаздачным дакладзе, з якім выступіў старшыня Саюза мастакоў БССР У. Стальмашонак, адзначалася, што зроблена нямала. Каля двухсот выставак сваіх землякоў змаглі паглядзець з 1987 года жыхары рэспублікі. Праведзены конкурсы на помнікі барацьбітам за Савецкую ўладу, ахвярам Курапат, да 500-годдзя Францыска Скарыны, загінуўшым воінам-афганцам. Называліся цікавыя прыклады новых узаемаадносін мастак—казачык.

Прыкметна актывізавалася дзейнасць саюза ў рабоце з моладзю. Па яго ініцыятыве пастановай Савета Міністраў БССР нядаўна створаны Рэспубліканскі цэнтр эстэтычнага выхавання дзяцей. Распрацоўваецца адзіная сістэма мастацкай адукацыі. Па ёй Беларускі дзяржаўны тэатральна-мастацкі інстытут вырашана рэарганізаваць у Беларускаю акадэмію мастацтваў.

З'езд паказаў, што жывапісцаў, скульптараў, манументалістаў, прадстаўнікоў іншых відаў вывучэння мастацтва глыбока хвалюе стан культуры ў рэспубліцы. Адзначалася, напрыклад, што ў суседняй Літве прафесійных мастакоў утраты больш, чым у нас. Аб'ём выпуску прадукцыі Мастацкага фонду Літвы на душу насельніцтва складае 15 рублёў у год, а ў Беларусі толькі каля пяці рублёў.

Змяніць такія адносіны да мастацтва і ставіць сваёй асноўнай мэтай на будучыню Саюз мастакоў БССР. Для гэтага ён пачаў перабудову ўнутры сябе. На прайшоўшым з'ездзе абмяркоўваўся першы статут Саюза мастакоў Беларусі, і бліжэйшаму пленуму саюза даручана яго прыняць. Выбрана новае праўленне. Старшынёй Саюза мастакоў БССР на альтэрнатыўнай аснове выбраны скульптар Генадзь Буралкін.

АКТУАЛЬНАЕ У ПРЭСЕ

ГАЛОСНАСЦЬ І КДБ

Галоснасць і Камітэт дзяржаўнай бяспекі, па нашым шматгадовым уяўленні, паняцці, якія не вельмі стасуюцца. Многія гады не пісалі ў прэсе, не расказвалі ў сродках масавай інфармацыі аб дзейнасці арганізацыі, якая з'яўлялася своеасаблівым пудзілам. Часы змяніліся: усё менш застаецца «закрытых» тэм, «раскакрэчана» і КДБ, і мы можам атрымаць адказы на шматлікія пытанні: хто і як становіцца чэкістам, якая ў іх зароботная плата, якая роля і месца рэжымна-сакрэтнай дзейнасці ў забеспячэнні бяспекі краіны і яе інтэлектуальнай уласнасці, ці былі выкрытыя агенты заходніх спецслужбаў на тэрыторыі Беларусі, ці ёсць у нас у рэспубліцы дысідэнты і інш.

Нядаўна газетай «Звязда» была арганізавана сустрэча за «круглым сталом» з адказнымі супрацоўнікамі КДБ, якія адказалі на пытанні журналістаў. Артыкул (і не першы раз) аб дзейнасці гэтай арганізацыі змешчаны на старонках газеты.

Перабудовачныя працэсы робяць уплыў на ўсе сферы жыцця савецкага грамадства, не абмінулі яны і органы дзяржаўнай бяспекі. Ліквідавана, у прыватнасці, падраздзяленне па барацьбе з ідэалагічнымі дыверсіямі. Створана прынцыпова новае падраздзяленне па ахове кастытуцыйнага ладу. Трансфармавалася задача органаў КДБ у адносінах да дзеянняў, якія раней кваліфікаваліся як антысавецкая агітацыя і прапаганда. Выказванне сваёй думкі, няхай нават самай адмоўнай, у адрас Савецкай улады законам не праследуецца. У той жа час патрабуюць прававога рэагавання дзеянні або заклікі, накіраваныя на насільнае звяржэнне або змяненне нашага дзяржаўнага і грамадскага ладу. Актывізацыя неабходнасць уключэння органаў КДБ у барацьбу з арганізаванай злачыннасцю, таму што ў апошні час карумпаваныя элементы імкнуцца прарвацца да рычагоў улады. Чэкісты сталі на барацьбу з найбольш небяспечнымі злачыннымі групамі. Гэта становіцца адным з важных напрамкаў іх дзейнасці ў інтарэсах народа. У перспектыве намечаецца магчымасць удзелу, нават супрацоўніцтва органаў КДБ з замежнымі спецслужбамі ў барацьбе з міжнародным тэрарызмам, наркіабізнесам.

Варта адзначыць, што ў апошнія гады наогул узрос давер народа да гэтай арганізацыі, людзі ўсё часцей звяртаюцца і за дапамогай і з дапамогай. Напрыклад, у 1988 годзе супрацоўнікі прынялі амаль паўтары тысячы наведвальнікаў і разгледзелі каля 4 тысяч заяў, у мінулым годзе лічы гэтыя значна павялічыліся. Змяніўся і характар узнятых у заявах пытанняў. Закранаюцца не толькі асабістыя, але ўсё часцей сацыяльна-эканамічныя праблемы, працягваюцца заклалачнасць станам навакольнага асяроддзя, забеспячэннем дзяржаўнай бяспекі.

Савецкіх людзей цікавіць, як ідзе перагляд спраў мінулых гадоў і як аднаўляецца добрае імя кожнага, хто нявінна пацярпеў. Прыводзіцца ў адказ такая лічба: толькі за мінулы год выбраны ў архівах КДБ рэспублікі і разгледжана 34 тысячы спраў у адносінах да неабгрунтавана рэпрэсіраваных, па якіх зроблены вывады аб рэабілітацыі 52 тысяч чалавек. У ліку рэабілітаваных асоб розных нацыянальнасцей і сацыяльных груп.

Органамі дзяржаўнай бяспекі СССР толькі за апошнія гады выкрыты 30 варожых агентаў. Нямаюць зроблена і беларускімі чэкістамі. У недалёкім мінулым імі быў выкрыты агент разведвальнай службы ФРГ Пятроўскі, які прыбыў у рэспубліку пад выглядам замежнага турыста. А вось і нядаўні прыклад. У адзін з чэрвеньскіх вечараў у Маскве пры спробе перадаць жыхару Беларусі шпіёнскія інструкцыі быў захоплены на месцы злачынства супрацоўнік пасольства ЗША Луіс Томас. За дзейнасць, несумяшчальную з яго афіцыйным статусам, гэтаму «дыпламату» давалася пакінуць нашу краіну. Супрацоўнікамі КДБ Беларусі ўнесены пэўны ўклад у выкрыццё і спыненне разведвальнай дзейнасці заходніх «дыпламатаў» Метсана, Джэкабсана, Эгліна, Шумахера і іншых.

У 60—70-я гады модным было паняцце дысідэнт. Яно ўжывалася ў адносінах да асоб, асуджаных за антысавецкую агітацыю і за распусціданне лжывых думак, якія ганьбілі дзяржаўны і грамадскі лад СССР. У Беларусі быў толькі адзін выпадак асуджэння. Ён тычыўся былога жыхара Вабруйска М. Кукабакі. У снежні 1988 года названы грамадзянін вызвалены.

У апошні час актывізавалі сваю дзейнасць многія грамадскія арганізацыі розных напрамкаў. Супрацоўнікамі органаў КДБ стварэнне і дзейнасць іх разглядаецца як вынік росту сацыяльна-палітычнай актыўнасці людзей, жадаюць іх на практыцы ўдзельнічаць у перабудове. Адносіны да такіх самадзейных фарміраванняў адназначна станоўчыя. У той жа час удзельнікі сустрэчы зазначылі, што КДБ у даўгу і перад грамадскасцю, і перад удзельнікамі самадзейных арганізацый за тое, што своечасова не давалі да іх ведама, чым цяпер займаецца гэта арганізацыя. Супрацоўнікі КДБ казалі, што гэты пралік яны гатовы ліквідаваць і пры ўзаемнай згодзе гатовы на сустрэчу і дыскусію з прадстаўнікамі самадзейных аб'яднанняў на любым узроўні і, як гавораць дыпламаты, у зручны для абодвух бакоў час.

нічныя выпрабаванні абытак розных тыпаў з магнітнымі аплікатарамі, які рэкамендаваны пры лячэнні гіпертаніі, артрытаў, захворванняў апорна-рухальнага апарату. НА ЗДЫМКАХ: адзін з

аўтараў новай распрацоўкі—вучоны сакратар інстытута, кандыдат тэхнічных навук Уладзімір СНЯЖКОЎ; доследныя ўзоры аплікатараў з эластычных магнітаў для пячэбнага абытку.

КАГО ПРАДСТАЎЛЯЕ «САМВЫД»

ПЛЮРАЛІЗМ У ДЗЕЯННІ?

Адно з самых модных сёння слоў — «плюралізм». З філасофскіх трактатаў і паліталогічных даследаванняў яно вырвалася на плошчы і вуліцы, мітынговыя трыбуны, у студэнцкія аўдыторыі, рабочыя клубы. З усіх бакоў толькі і чуецца: «плюралізм думак», «плюралізм поглядаў», «плюралізм меркаванняў»... Але, як гаворыцца ва ўсходняй прымаўцы, «колькі ні кажы халва, халва, халва, а ў роце саладзей не зробіцца». Што ж мы маем на справе?

Мяркую, ніхто не стане адмаўляць сучасныя дася-

гандляроў імі, можна рэгулярна сустрэць у вагонах метро, у парках, падземных пераходах. Яны хутка прапанауюць свой тавар, доўга не затрымліваючыся на адным месцы: праганяе міліцыя (натуральна, калі на іх трапляе). Хто гэтыя хлопцы? Не ведаю. Але, здаецца, па ўсіх прыкметах, не «барацьбіты за ідэю». Хутчэй за ўсё, яны такім чынам прырабляюць якую капейчыну да мізэрнай студэнцкай стыпендыі альбо «грашовага забеспячэння», выдаваемага бацькамі.

Месца, дзе друкуюцца нелегальныя лісткі, не афішы-

не З. Пазняка з аналізам сучаснага сацыяльна-палітычнага становішча ў Беларусі, вялікі артыкул В. Вячоркі да гісторыі беларускага нацыянальнага сцяга і г. д.

Якая ж скіраванасць беларускага «самвыда»? Дыяпазон меркаванняў вялізны. Але галоўная тэма амаль ці не ўсіх — радыкальныя пераўтварэнні ў рэспубліцы. Агульнае ж зводзіцца да некалькіх палажэнняў. Практычна ўсе аб'яднанні адмаўляюць кіруючую ролю КПСС і ў тым ліку, натуральна, КПВ, прэтэндуючы на яе самі. У сваіх выданнях не-

ненні ў развіцці публічнасці і плюралізму. Пры ўсіх існуючых заганнах нашага грамадскага становішча, рэцэдывах мінуўшчыны, даволі жорсткім супраціўленні новаму, яны ёсць і прызнаныя ў краіне і за мяжой. Ну а што ж на Беларусі? Абуджэнне грамадскай думкі не абшло і наш край. І як гэта звычайна бывае ў такіх выпадках, сілы працнўліся розныя, з разнастайнымі праграмамі, мэтамі і сродкамі іх дасягнення. Адным з найбольш яскравых доказаў гэтаму стаў так званы «самвыд» — самастойна і сама тужна выдаваемыя лістоўкі, лісткі, пракламацыі, невялічкія газеты.

«Гласнасць», дадатак да газеты «Альтэрнатыва» (выданне Сацыял-Дэмакратычнага саюза, як пазначана на тытуле); «Экспрэс», аднадзённа Беларускага народнага фронту «Адраджэньне»; «Інфармацыйнае паведамленне», «Навіны» (усё таксама належыць БНФ); адно з апошніх — «Грунвальд», «Студэнцкая думка», орган студэнтаў канфедэрацыі беларускіх суполак»; «Паперабудова», орган Хаўруса Дэмакратычнае Моладзі (г. Менск); «Балесы Палісся» — даволі шматпрофільнае выданне грамадска-культурнага таварыства «Палессе»; «Шлях» выданне Баранавіцка-Берасцейскага аддзялення БНФ; «Кантроль», бюлетэнь таварыства маладых літаратараў «Тутэйшыя». Пэралік можна працягваць. Але ніводнай з гэтых назваў нельга ўбачыць на прылаўках газетных кіёскаў, бо ўсё вышэйзгаданае менавіта той самы «самвыд». Разам з тым набываюць выданні нескладана. Жывых хлопцаў,

руецца па зразумелых прычынах: ніводная з суполак і арганізацый афіцыйна ў рэспубліцы не зарэгістравана, таму юрыдычна не мае права мець уласны друкаваныя органы. Але, нягледзячы на ўсе цяжкасці: адсутнасць татуса, друкарскай базы, матэрыяльных сродкаў, напружанасць з паперай (з-за апошняга нават выхад рэспубліканскіх і цэнтральных газет трымаецца на мяжы зрыву), выдавецкая работа шматлікіх нефармалаў не спыняецца. Грошы збіраюцца дабрачынна, да таго ж ужо дае пэўны даход і папярэдні продаж (кошт аднаго экзэмпляра такога выдання ад 30 капеек да 1 рубля). Выходзяць лістоўкі на паперы, якая знойдзецца, часам нават абгортачнай, таму фармат у іх часцей невялікі, а шрыфт дзеля эканоміі плошчы выбіраецца найменшы. Друкуюцца яны не толькі ў Беларусі, значная колькасць — у суседняй Прыбалтыцы. Але трэба адзначыць: ананімнымі гэтыя выданні, асабліва БНФа, не назавеш. Пад многімі артыкуламі стаяць подпісы аўтараў, а ў канцы ліста прозвішчы адказных за выпуск, даецца паштовы адрас для водгукаў і пісьмаў.

Сваім знешнім выглядам вылучаецца першы нумар «Грунвальда» — газета на васьмі старонках, набраная добрым шрыфтам, у некалькіх колерах. «Грунвальд» — інфармацыйны бюлетэнь аднайменнага Беларускага культурнага таварыства ў Эстоніі, там жа і выходзіць. Але інтарэсы яго выдаўцоў ідуць значна далей за культуру. У нумары змешчана выбарчая платформа БНФ «Адраджэньне», выступлен-

фармалы заклікаюць да дзяржаўнага і нацыянальнага суверэнітэту, пераходу да рэальнай эканомікі, да актыўнага ўдзелу ў выбарчай барацьбе за месцы ў Вярхоўным Савеце і мясцовых органах улады. У пэўных груп ёсць і ўласны адметнасці. Напрыклад, таварыства «Палессе» хвалюе лёс не ўсёй Беларусі, а пінска-драгічынскага рэгіёна, які, па меркаванні лідэраў аб'яднання, мае права прэтэндаваць на поўную самастойнасць. Так званы Хаўрус Дэмакратычнай Моладзі не толькі друкуе адкрыта антыкамуністычныя выказванні, але кпіць і з БНФ «Адраджэньне», аўтары «Студэнцкай думкі» заклапочаны «стварэннем спецыфічнае студэнцкае арганізацыі дзеля рашэння ўласна студэнцкіх і агульнаграмадскіх задачаў» і г. д.

Мяркуючы па прыгаданых «самвыдаўскіх» лістках, сёння грамадства адчынена практычна для ўсіх палітычных павеваў. Сведчанне таму — артыкулы нефармальных аўтараў. Няхай сабе ім пакуль выказваць свае думкі нялёгка, але тым не менш, яны іх выказваюць, і нічога страшнага з імі не здараецца. Умовы зараз мяняюцца хутка. І не выключана, што праз нейкі час цяперашнія нефармальныя выданні (зразумела, значна ўдасканаленыя) будуць пазначаны ўжо ў падпісных каталогах. Бо ў савецкім грамадстве яўна акрэсліваецца тэндэнцыя не толькі да плюралізму слоў, але і дзеянняў, скіраваных у рэшце рэшт на стварэнне шматпартыйнасці. І, магчыма, сённяшні «самвыд» — першая ластаўка гэтага.

Галіна УЛЦЕНАК.

КАНДЫДАТ

У НАРОДНЫЯ ДЭПУТАТЫ

Ісці па вуліцах Косава з кандыдатам у народныя дэпутаты БССР Сяргеем Філіповічам прыемна. Усе прахожыя вітаюцца, ды і Сяргей Адамавіч амаль кожнага ведае ў твар. Зрэшты, дзіўнага ў гэтым нічога няма: гарадок невялікі, а мэблева-вытворчае аб'яднанне, дзе генеральным дырэктарам Філіповіч, тут самае буйное прадпрыемства. Пачынаў Сяргей Адамавіч на ім працоўную дзейнасць у 1954 годзе вадзіцелем. А ў 1961 стаў дырэктарам, невялікай фабрыка выпускала тады мэблі ўсяго на 300 тысяч рублёў.

Першае, за што ўзяўся малады спецыяліст, — падрыхтоўка кадраў. Адбіраў з мясцовых здольных хлопцаў, адпраўляў на вучобу ў тэхнікум, інстытут. І вось ужо амаль чвэрць стагоддзя прадпрыемства не здвае патрэб у спецыялістах. Выраслі і магутнасці фабрыкі. Цяпер штогод на ёй вырабляецца мэблі на 14 мільёнаў рублёў. Асартымент пастаянна абнаўляецца.

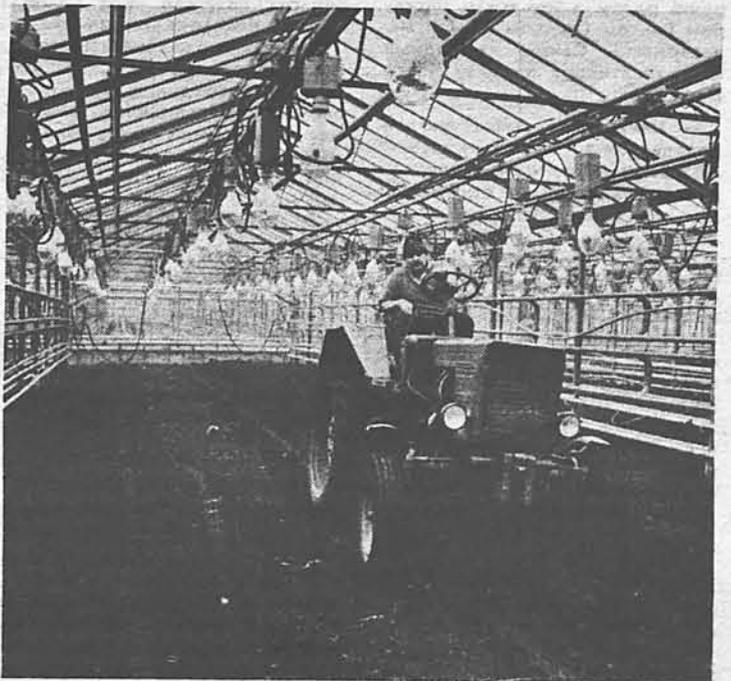
Змяніўся і гарадок. Не без удзелу дырэктара аб'яднання ў ім, у асноўным, вырашана жыллёвая праблема. І калі існуе чарга, то на расшырэнне. Праўда, другая праблема цяпер хвалюе Сяргея Адамавіча: як навучыць людзей беражліва ставіцца да жылля. Вось і будаваць самі не хочуць, а прадпрыемства ж гатова дапамагчы і матэрыяламі, і грашамі.

Не кінуўся Філіповіч на злом галавы зарабляць і валюту, хаця вопыт гандлю з развітымі краінамі ёсць. Праўда, тады валюта «праплывала» міма малаўкага гарадка на Брэстчыне. Паступова гандль спыніўся. А цяпер, лічыць Філіповіч, трэба перш за ўсё насыціць уласны рынак, а ўжо потым шукаць

надзейнага замежнага партнёра.

А зараз Сяргей Адамавіч зноў задумаў вялікую будоўлю. 2 мільёны рублёў укладзе на ўжо ў фізкультурна-аздараўленчы комплекс з манежам, басейнам, трэнажорнымі заламі. Вялікія магчымасці атрымаюць мясцовыя жыхары для заняткаў спортам. Побач узводзіцца інтэрнат для спартсменаў. Да верасня гэтага года ў Косаве павінна адкрыцца дзіцяча-юнацкая школа алімпійскага рэзерву. Рабіць усё належнае, каб зямля наша стала больш прыстасаванай для шчаслівага жыцця, — такая сутнасць праграмы кандыдата ў народныя дэпутаты С. Філіповіча.

НА ЗДЫМКУ: кандыдат у народныя дэпутаты БССР генеральны дырэктар Косаўскага мэблева-вытворчага аб'яднання Сяргей ФІЛІПОВІЧ.
Фота А. ТАЛОЧКІ.

Цяплічны камбінат калгаса імя Арджанікідзе Смалявіцкага раёна штогод прыносіць у касу гаспадаркі каля мільёна рублёў чыстага прыбытку. Адсюль паступаюць у продаж агуркі, цыбуля, кроп, капуста. А з гэтага года тут пачалі культываваць раннія таматы, якія да гэтага высаджваліся толькі ў ліпені. Цяпер ідзе пасадка расады. Ужо к канцу красавіка ў гандлёвую сетку Мінска паступіць каля 120 тон памідораў. Сёлета будуць уведзены ў строй яшчэ 4 гектары цяпліц, што значна павялічыць збор прадукцыі.

НА ЗДЫМКАХ: глебу пад пасадку таматаў рытуе А. ВУСЬКО; пасадку расады ранніх таматаў вядуць Р. КЛІМОВІЧ і Н. БУРКОВА.

Фота А. НИКАЛАЕВА.

АД СЭРЦА ДА СЭРЦА

ПАЧУЦЬ ЗВАНЫ ТРЫВОГІ

БРАТ
З'ЯВІЦА
Ў ГАДЗІНУ
НЯШЧАСЦЯ

Два дні ў канцы студзеня Беларускае таварыства «Радзіма» нагадвала хутчэй установу па ліквідацыі вынікаў чарнобыльскай аварыі, чым грамадскую арганізацыю па культурных сувязях з замежнымі суайчыннікамі. Вялікія і малыя скрыні з кардону, мяшэчкі спрэс запаланілі пярэдні пакой, звёўшы яго да памераў вузкага праходу, і частку залы. Спорна і дзелавіта разбіралі гэты багаж, змесціва аўтамабільнага фургончыка з заходнегерманскімі нумарамі, спецыялісты-фармаколагі на чале са старшым інспектарам-правізарам аддзела інфармацыі Беларускага аб'яднання «Фармацыя» Ганнай Старасценка. Імі ж ялося строгае і падрабязнае апісанне незвычайнай пакажы. Заклапочана завіхаліся супрацоўнікі «благітнага» экранна, прэсы. Ішла падрыхтоўка да кульмінацыйнага, мажорнага акорда ў сімфоніі суперажывання, дабрадзейства, спагады да нашага болю — перадачы медыцынскіх прэпаратаў і лекаў, якія, па ініцыятыве і пры ўдзеле нашага суайчынніка з ФРГ Міхаіла Мельніка, сабралі евангельскія хрысціянскія дзесяцічнікі гэтай краіны. Сабралі і перадалі раёнам Беларусі, найбольш забруджаным радыенуклідамі.

Прывёз Міхаіл Мельнік дарункі разам з нямецкім пастарам Гансам Олешам з місіі міласэрнасці Саюза свабодных п'яцідзсятніцкіх цэркваў Германіі.

— Чакайце! — нібы чую я незадаволены воплі чытача. — Аб гэтым ужо паведамлялася ў вашай газеце. І прозвішчы тыя ж самыя...

Сапраўды, ішла ўжо гаворка аб тым, што гэтыя людзі леташняй восенню перадалі таварыству «Радзіма» 10 тысяч аднаразовых шпрыцаў і медыкаменты ад тых жа ахвяраў. Але якраз у Таццянін дзень... Ды лепш паслухаць тлумачэнне рэдактара газеты «Голас Радзімы» Вацлава Мацкевіча, якое ён даў падчас урочышч:

— У нас не заўсёды праяўляецца такая цудоўная якасць, якой валодае асоба набожная, — трымаць слова. У мінулы раз гаварылася аб мажлівасці новай сустрэчы. І вось праз два месяцы Міхаіл Мельнік і Ганс Олеш ізноў разам з намі. Я ўпэўнены: яны на гэтым не прыпыняцца. Прыміце, паважаныя госці, нашу бясконцую ўдзячнасць.

Хвалюючая цырымонія распачалася ўступным словам першага намесніка старшыні прэзідыума Беларускага таварыства «Радзіма» Мікалая Васіленка. Ён адзначыў:

— Гэтая другая партыя ацэньваецца ў 20 тысяч заходнегерманскіх марак. У ёй налічваецца 7 тысяч шпрыцаў аднаразовага выкарыстання, 16 скрынак з рознымі вітамінамі, 2 тысячы хірургічных пальчаткаў, 10 пакункаў з лярствамі. Мы размеркавалі ўсё атрыма-

— Я ўвесь час думаю, як лепш дапамагчы майму народу. Хадзіў з жонкай Айрын па бальніцах, аптэках. Моцную падтрымку атрымаў ад Ганса Олеша. Нямецкія браты па веры сабралі грошай, на якія мы закупілі пальчаткі. Шпрыцы і вітаміны прыйшлі са Швей-

...Але як бы ні абнадежвала сустрэча ў Беларускае таварыстве «Радзіма», як бы ўзнісла ні гучалі яе акорды — адчувалася, што яшчэ адзін удзельнік прысутнічае ў зале. Трывога... Вядома, робяцца захад, каб выратаваць жыхароў Беларусі ад радыяцыі. На два-

Мінула шэсць месяцаў з моманту публікацыі «Звароту»...

«Асацыяцыя савецкіх жанчын у Гане з болей прачытала ваш заклік, — піша ад імя арганізацыі Люба Квартэй. — Мы жывём у дзяржаве, якая стала на шлях развіцця, таму прыбаць дзіметры і лічальнікі выпраменьвання мы не можам. Іх проста няма. Высылаем неабходныя медыкаменты, толькі б аблягчыць лёс бедных дзяцей».

З удзячнасцю можам пацвердзіць: атрымана з Ганы 1 000 шпрыцаў, 50 сістэм для пералівання крыві.

Ад таварыства «Перисвет» з галандскай правінцыі Брант Беларускае таварыства «Радзіма» атрымала 1 000 аднаразовых сістэм для аналізу крыві і 125 шпрыцаў. З той жа краіны члены мастацкага калектыву землякоў «Калінка» пераслалі каля 3 000 шпрыцаў. З Бельгіі атрыманы лярства.

Прывяду радкі з прыемнага і цікавага ліста Георгія Шынкара са Злучаных Штатаў. «Я і Стэла нарадзіліся ў ЗША, але не забываем зямлю продкаў. Працуем у Дэтройткім аддзеле таварыства амерыкана-савецкай дружбы. Наш горад — пабрацім Мінска. Мы верым: беларускі народ пройдзе гэты цяжкі час і будзе здаровым і ішчаслівым назавсёды». Дзякуй вялікае, будзем і мы цешыцца надзеяй і гэтыя цудоўныя словы адрасуем перш за ўсё беларускім дзецям, генафонду нацыі. Разам з пісьмом Георгій і Стэла выслалі чэк на 500 долараў, Юлія Багуцка — на 200.

Беларуская прыватная царква Св. Ефрасініі Полацкай у Лондане (юрисдыкцыя Канстанцінопальскай Патрыярхіі) пералічыла на валютны рахунак № 705602 Беларускага аддзялення Савецкага фонду міру 500 фунтаў стэрлінгаў. Мікола Янушэвіч, даўні чытач «Голасу Радзімы», з гэтай жа краіны — 50.

Прыемны водгалас дайшоў да Беларускага таварыства «Радзіма» і з Бельгіі. Тамара Лагунова ахвяравала 20 долараў, Алена Грыгаровіч — 5 000 бельгійскіх франкаў, Зінаіда Мурахоўская — 1 000, Марыя Семарэнка — 8 000, Кацярына Мацішэнка ад імя таварыства — 1 000, Іван Салаўёў — 2 000, Іван Башкатаў — 127 долараў, а Кацярына Штэйн-Дзіюпан — 20, Лізавета Канданіколас з Канады перавяла на памяненны рахунак 50 долараў.

Паклон замежным суайчыннікам за дабрату і ахвярнасць! Відавочна, што такія высакародныя ўчынкі — гэта новы рух — аблада перабудовы. І яе барометр. Мы спасцігаем момант ісціны: адмаўляемс я ад стэрэатыпаў мінуўшчыны на карысць агульначалавечых вартасцей, гуманізму, права чалавека на любоў да Радзімы. А яна, любоў, недасягальна вышэйшая за палітычныя, сацыяльныя і іншыя адрозненні паміж намі, калі яны ёсць.

Кастусь ШАЛЯТОВІЧ.

нае сярод пяці раёнаў Магілёўскай вобласці: Бялыніцкага, Быхаўскага, Крычаўскага, Клічаўскага і Кіраўскага...

І падкрэсліў:

— Міхаіл Мельнік першым з замежных суайчыннікаў усім сэрцам адклікнуўся на зварот шасці грамадскіх арганізацый Беларусі. Вялікае яму і Гансу Олешу Беларускае дзякуй.

Забягаючы далёка наперад, скажу, што перадаваліся пакункі непасрэдна з «рук» Беларускага таварыства «Радзіма» ў «рукі» кіраўніка службы міласэрнасці Чырвонага Крыжа Магілёўскай вобласці Надзеі Акулавай, старшыні Бялыніцкага раённага камітэта Чырвонага Крыжа Зосі Марозавай у прысутнасці прадстаўнікоў ЦК Таварыства Чырвонага Крыжа БССР Людмілы Марццянавай і Мінскай абшчыны хрысціян веры евангельскай Аляксандра Мялюхава.

Такім чынам дом на Захарова, 23 стаў «нулявым» кіламетрам на шляху ахвяраванняў замежнай грамадскасці. Адсюль яны накіроўваліся ў бальніцы і аптэкі Магілёўшчыны.

— Усё, што мы атрымалі, знойдзе сваіх адрасатаў, не прападзе, дойдзе ў тэрмін, — запэўніла гэсцей і прысутных Надзея Акулава. А з боку кіраўніцтва Беларускага таварыства «Радзіма» была зроблена слухная прапанова: калі Міхаіл Мельнік наведае Мінск наступны раз, завітаць разам у вызначаныя раёны.

Як і летась, сваё выступленне наш зямляк са Швабэнланды пачаў з малітвы, а скончыўшы яе, расказаў:

царыні. З трох тысяч перпальчатак адну тысячу я падараваў Бараўлянскаму шпіталю, там працуе мая сястра. Засталося яшчэ 700 марак. Вырашайце, што з імі рабіць. Апроч гэтага, мы прывезлі веруючым і духоўную літаратуру.

«Хадзіў з жонкай Айрын...» Словы Мельніка перайшлі ў зону маёй падсвядомасці, і памяць імгненна ажывіла выразны, добра захаваны ёю эпізод, сведкам якога я быў адной з мінскіх бальніц.

...Ніяк не мог уцяміць, чаму так расхвлявалася сужонства Мельнікаў, хвіліну таму пакінуўшы кабінет прафесара медыцыны Таццяны Бірыч. (У Айрын Мельнік былі складаныя праблемы са зрокам). І атрымалася, што на першы пагляд звычайнае — клопат, увага савецкага ўрача — вырасце да памераў вышэйшых маральных катэгорый. Айрын Мельнік не знаходзіць слоў: Таццяна Бірыч просіць яе, немку па нацыянальнасці, жонку беларуса-эмігранта, якую лечыць, перадаць нямецкім сябрам жаданні міру, шчасця. А ў самой амаль усю сям'ю загубіла вайна... «Як жа не любіць гэты велікадушны, добры народ! Я ганаруся, што маё сэрца належыць яму», — такія словы былі ў Мельніка і Міхаіла Мельніка з вёскі Міхеевічы, што на Міншчыне, былога вязня Маўтхаўзена, падданнага каралевы Вялікабрытаніі і цяперашняга жыхара Штутгарта. І, думаю, пагодзіцца са мною чытач, што біблейскія радкі «сябар любіць ва ўсякі час і, як брат, з'явіцца ў гадзіну няшчасця» тычацца і яго.

нацатай сесіі Вярхоўнага Савета БССР зацверджана Дзяржаўная праграма па ліквідацыі вынікаў аварыі. Напрыклад, падчас перадачы медыкаменту Людміла Марццянава прывяла лічбу: 8 мільёнаў. Столькі добраахвотных узносаў сабрала ўсімі рэспублікамі толькі па лініі Чырвонага Крыжа СССР і ўжо інвеставана на вострыя патрэбы абласцей, якія ў першую чаргу абралі мішэнню аварыя. Патрэбныя ж мільярды... А час ідзе. Пераганяючы яго з хуткасцю геаметрычнай прагрэсіі, нагульвае знішчальную сілу і пладавітасць нячутны вуху і нябачны воку радыяцыйны смерч-прывід. І ён не пачакае, пакуль Акадэмія навук СССР належным чынам прызнае канцэпцыю беларускіх навукоўцаў... Дарэчы, а якога пункту гледжання ў гэтым рэчывы прыпрымліваюцца вучоныя з ліку замежных супляменнікаў? Ці не паспрабуе хто-небудзь з іх выказаць сваё меркаванне на старонках «Голасу Радзімы»?

ПАКЛОН

МІЛАСЭРНАСЦІ

Міхаіл Мельнік не адзіны ў зрагу дабрачынных падзвіжнікаў з паўтарамільённай сям'і беларусоў замежжа. Не лішне будзе назваць кожнага пайменна, хто адгукнуўся на «Зварот шасці» пасільным укладам у справу неадкладнай дапамогі жыхарам раёнаў Бацькаўшчыны, якія наймацней пацярпелі ад аварыі на Чарнобыльскай АЭС.

ГРОШЫ З ЧАРНОБЫЛЬСКАГА РАХУНКУ

Асноўныя расходы, звязаныя з ліквідацыйнай вынікаў чарнобыльскай трагедыі, пакрываюцца з саюзнага бюджэту.

Дзяржаўныя цэнтралізаваныя капітальныя ўкладанні дасягнулі 1,1 мільярда рублёў. Гэтыя сродкі пайшлі на будаўніцтва новых пасёлкаў для перасяленцаў. У выглядзе надбавак да зарплаты, дапамогі і кампенсаций ужо выплачана 736,6 мільёна

рублёў, у тым ліку 207 мільёнаў у мінулым годзе.

З бюджэту рэспублікі на ліквідацыю вынікаў аварыі накіравана 182 мільёны рублёў. За гэтыя грошы пабудаваны і адрамантаваны ўнутрыгаспадарчыя дарогі, заменена выбракаваная жывёла, набыты дзіметрычныя прыборы, выпушчаны карты радыяцыйнага становішча.

Такім чынам, агульная сума бюд-

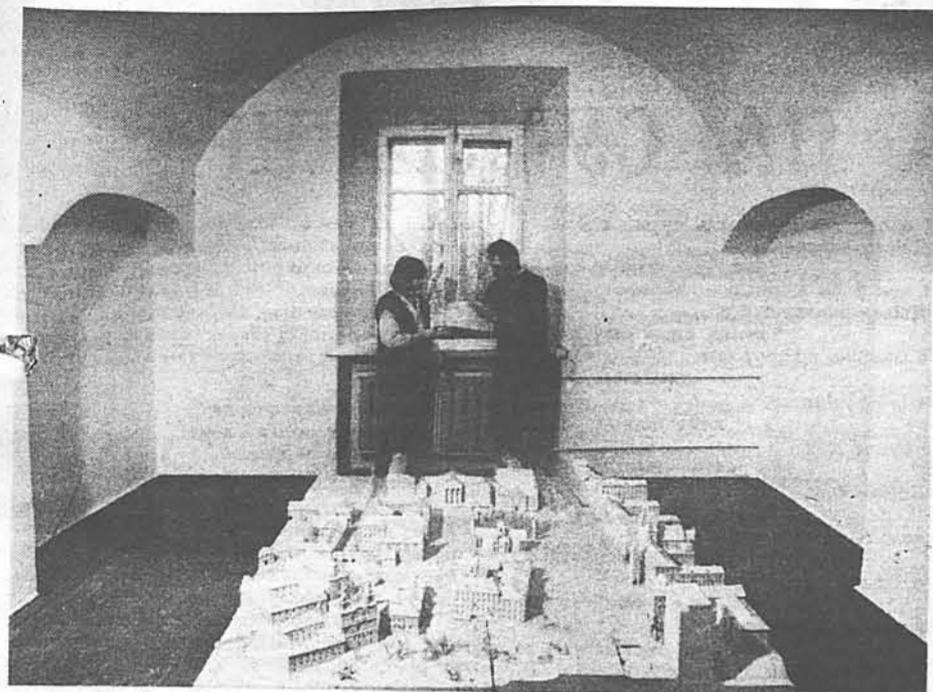
жэтных асігнаванняў за чатыры гады складала звыш двух мільярд рублёў. Акрамя таго, за кошт сродкаў дзяржаўнага страхавання гаспадаркам і насельніцтву выплачана 116 мільёнаў 700 тысяч рублёў.

Вялікую дапамогу людзям, якія сталі ахвярамі чарнобыльскай бяды, аказваюць працоўныя калектывы, грамадскія арганізацыі, асобныя грамадзяне.

На рахунак № 705803 «Савецкі фонд міру» рэспубліканскага аддзялення Фонду міру з указаннем плаццяжа «Дзеці Чарнобыля» паступіла з

кастрычніка 1989 года 700 тысяч рублёў. Усе яны пералічаны на паліцэнне харчавання дзяцей 148 дашкольных устаноў Гомельскай вобласці. Рахунак нумар 707801 «Савецкі дзіцячы фонд імя У. І. Леніна» рэспубліканскага аддзялення фонду адкрыты ў верасні 1989 года, сума па-ступленняў складала 200 тысяч рублёў.

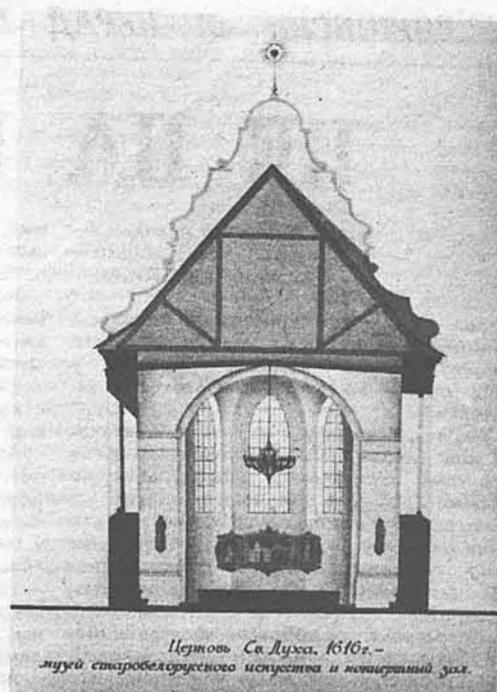
На рахунак № 000700801 у Беларускае рэспубліканскім банку Знешэканомбанка СССР паступіла 287 інвалютных рублёў, акрамя таго 750 інвалютных рублёў пералічана Беларускаму аддзяленню фонду міру.

Старажытны Верхні горад у Мінску — гэта дастаткова вялікі раён ад плошчы Свабоды да ракі Свіслач, ад вуліцы Інтэрнацыянальнай да праспекта Машэрава. Ці многа захавалася тут будынкаў ад часоў мінулых! Нямнога. І таму ўпершыню ў практыцы беларускай рэстаўрацыі была выказана ідэя будаўніцтва унікальнага помніка практычна з «нуля». Абапіраючыся на раскопкі археолагаў, на архіўныя матэрыялы, кааператыву «АРК» прапанавалі дэталны план адраджэння гістарычнага цэнтру Мінска. Як мяркуюць архітэктары, у двухтысячным годзе можа адбыцца рэальнае падарожжа па Верхняму гораду.

НА ЗДЫМКАХ: рэстаўратары Людміла ІВАНОВА і Аляксандр КРОКАТАЎ; так некалькі стагоддзяў назад выглядала Святадухаўская царква. У будучыні тут мяркуецца размясціць канцэртную залу і музей старабеларускага мастацтва.

Фота У. ШУБЫ.

Церковь Св. Духа, 1616г. — музей старабеларускага мастацтва і помнік гораду.

ПРА ШТО НЕ ПИСАЛАСЯ РАНЕЙ

БЕЗ МІФАЎ І ПРЫНІЖЭННЯ

МАЛАВЯДОМЫЯ СТАРОНКІ ДЗЕЙНАСЦІ БЕЛАРУСКАЙ САЦЫЯЛІСТЫЧНАЙ ГРАМАДЫ

[Заканчэнне. Пачатак у №№ 5, 6].

Нашаніўцы выпусцілі для сялян брашуры «Зямельная справа Новай Зеландыі» і «Казка аб вадзе», у якіх у даступнай форме расказвалася аб сутнасці капіталістычнага прыгнёту, выкладаліся ідэі сацыяльнай справядлівасці. З той жа мэтай грамадоўцы надрукавалі ў Пецярбургу брашуры «Гутарка аб тым, куды мужыцкія грошы ідуць» (другое выданне) і «Ці хопіць для ўсіх зямлі».

У выданнях БСГ 1906 і асабліва 1907 года мацнелі нацыянальны матывы. Яны часам выдаюцца гісторыкамі за праву нацыяналізму ў радах «Грамады». Але з гэтым нельга пагадзіцца. Наадварот, грамадоўцы не раз дэманстравалі сваю павагу да братаў народаў краіны, свай інтэрнацыяналізм. Так, у праграме партыі 1906 года падкрэслівалася, што БСГ аб'ядноўвае «працаўтуб» беднага Беларускага краю без разбору іх нацыянальнасці. Грамадоўцы імкнуліся да кіраўніцтва рэвалюцыйнай барацьбой усіх працоўных Беларусі. Нацыяналізм быў несумяшчальны з такімі намерамі. Таму БСГ і вылучыла ўпершыню ідэю стварэння ў Беларусі сялянскіх прафсаюзаў не па нацыянальнай, а па прафесійнай адзнацы. Гэта думка абгрунтавалася ў артыкуле «Як мужыку палепшыць сваё жыццё», які быў змешчаны ў другім нумары «Нашай долі». Яшчэ раней, у першым нумары гэтай жа газеты, грамадоўцы ад імя беларускага народа заявілі: мы будзем разам з усімі народамі Расіі, якія абвясцілі вайну старым парадкам.

Абвінавачванні дзеячаў Грамады ў нацыяналізме не мелі ад сабой ніякай глебы. Паводле назіранняў аднаго з агітатараў партыі эсэраў, які добра ведаў беларускую вёску 1906 года, мясцовыя сяляне не ставіліся варожа ні да адной нацыі, лічачы ўсіх роўнымі перад богам. Яны пачыналі разумець агульнасць свайго гістарычнага лёсу з іншымі народамі імперыі, неабходнасць сумеснай барацьбы за нацыянальную і сацыяльную роўнасць. Не дзіва, што са 130 наказаў беларускіх сялян у I Думу, якія знойдзены намі ў ленинградскім гістарычным архіве, 6 утрымлі-

ваюць патрабаванне аб нацыянальнай роўнасці ўсіх народаў Расіі.

Інтэрэс БСГ да нацыянальнага пытання ва ўмовах буржуазна-дэмакратычнай рэвалюцыі не вёў да нацыяналізму. Справа ў тым, што само жыццё патрабавала падрыхтоўкі ў межах нацыі, на яе глебе, новых адукаваных барацьбітоў, адзінага агульнарасійскага фронту за сацыяльную справядлівасць. І грамадоўцы, напэўна, гэта разумелі.

Вядома, што летам 1906 года рэвалюцыйная партыя праводзіла сярод сялян вялікую арганізацыйную работу, ствараючы на вёсках гурткі, ячэйкі, саюзы. Нам пакуль што ўдалося знайсці адзінае сведчанне аб дзейнасці сялянскага аб'яднання пад кіраўніцтвам БСГ — гэта сведчанне паліціі аб «Беларускім сялянскім саюзе», які ўзнік яшчэ ў канцы 1905 года. Саюз выдаў аднайменную пракламацыю, паслаў у I Думу сялянскія прыгаворы, якія змяшчалі патрабаванні зямлі, аўтаноміі Беларусі і нацыянальнай школы. Але з задамы стварыць цэлую сетку арганізацый на вёсках у грамадоўцаў, відаць, нічога не атрымалася. Напэўна, партыя не мела для гэтага ў дастатковай колькасці ні грошай, ні кадраў. Таму яна аб'ядноўвала свае намаганні з эсэрамі, заклікала сялян уступаць у арганізацыі Усерасійскага сялянскага саюза.

Вось што, аднак, цікава. Як толькі спад рэвалюцыі стаў цалкам зразумелым, дзеячы Грамады кінуліся ствараць прафесійныя саюзы сялян, аб якіх ужо раней гаварылася. Першыя такія саюзы ўзніклі ў беларускай вёсцы ў 1907 годзе. У адрозненне ад партыйных аб'яднанняў, яны маглі дзейнічаць легальна і абараняць інтарэсы сялянства нават тады, калі рэвалюцыя царпела паражэнне, а ў краіне лютавалі карныя атрады.

Зусім не выпадкова, што менавіта БСГ прыйшла да ідэі сялянскіх прафсаюзаў. Яна многа ўвагі надавала забастовачнаму руху сялян не толькі ў 1905 годзе. Пад яе кіраўніцтвам праходзіла шмат забастовак летам і восенню 1906 года, у тым ліку і так званыя «бульбяныя». Пры гэтым грамадоўцы сутыкнуліся са слабай згуртаванасцю

сялян. А таму звярнуліся да вопыту рабочых у прафсаюзным будаўніцтве і перанеслі яго на сялянства.

Рэвалюцыйная практыка БСГ у 1906—1907 гадах звужалася. Многа яе працаўнікоў было асуджана і трапіла ў астрог або ў высылку. І ўсё ж гісторыя захавала для нас некаторыя імёны тых, хто дзейнічаў сярод сялян і ў пагрозлівыя часы. Пад уплывам Грамады-навадворскі народны настаўнік Лідскага павета Сямён Сучко ў студзені 1906 года заклікаў сваіх аднавяскоўцаў дабівацца адкрыцця беларускіх школ. У той жа час у выніку агітацыі грамадоўца Канстанціна Букароўскага сяляне Седліскай воласці Ашмянскага павета вырашылі не плаціць дзяржаўных падаткаў і не пасылаць дзяцей у царскія школы. У жніўні ражанскі народны настаўнік Міхаіл Аўрамчык выступіў адным з кіраўнікоў забастовачнага руху ў вёсках Лідскага павета. І ў той час (13 жніўня) невядомы агітатар БСГ правёў у вёсцы Нядрэска Мінскага павета сялянскі мітынг.

У сваёй рэвалюцыйнай рабоце грамадоўцы шукалі падтрымкі сярод вясковых настаўнікаў, фельчараў, а таксама студэнтаў, якія прыязджалі да бацькоў на адпачынак. Дзейна дапамагалі БСГ навучэнцы Маладзечанскай, Свіслацкай, Полацкай, Панявежыскай настаўніцкіх семінарыў, хіміка-тэхнічнай школы і духоўнай семінары ў Вільні. Яны працавалі не толькі ў межах сучаснай БССР, але ўсюды, дзе жылі беларускія сяляне.

У маі 1907 года пад уздзеяннем нацыянальна-вызваленчага руху народныя настаўнікі Беларусі сабраліся ў Вільні на з'езд і ўтварылі свой тайны саюз. Яго мэтай стала барацьба за беларускую школу.

Мы ўжо не раз пераконваліся, як у 1906—1907 гадах парламентарызм грамадоўцаў браў патроху верх над рэвалюцыйнасцю. У часы панавання сталінскай ідэалогіі гэты факт лічыўся асноўным доказам таго, што грамадоўцы здрадзілі рэвалюцыю, пайшлі на здзелку з царызмам. Але такое абвінавачванне беларускіх рэвалюцыйных дэмакратаў зусім незаслужанае.

У 1906—1907 гадах сялянскія

выступленні на Беларусі прайшлі пераважна пад сцягам эканамічнага і палітычнага націску на памешчыкаў і царскі ўрад, каб дабіцца ад Думы зямельнай рэформы. Аб узброеным паўстанні беларускае сялянства, за выключэннем асобных, найбольш свядомых яго прадстаўнікоў, і не ўспамінала. А калі агітатары заводзілі пра гэта гаворку, то разважліва заяўлялі: вось каб разам дружна падняцца, ці — як усе, так і мы. Перамены ў краіне і ў строгах вёскі прымушалі БСГ мяняць тактыку, шукаць новыя сродкі барацьбы, а таму звяртаць увагу на Думу, пашыраць культурна-асветніцкую дзейнасць. Але гэта зусім не азначала, што грамадоўцы адмаўляліся ад ідэалаў сялянскага сацыялізму, якія сталі ў іх толькі больш рэалістычнымі. Працаўнікі Грамады заставаліся рэвалюцыйнымі дэмакратамі на працягу ўсяго першага этапу дзейнасці партыі (снежань 1903—май 1907). Яе ліберальнае крыло ў гэты перыяд яшчэ не паспела выкрышталізавацца.

Пасля паражэння рэвалюцыі БСГ фармальна была распущана. Яе працаўнікі гуртаваліся вакол «Нашай нівы», працягваючы адукаваць вёску ў межах таго, што дазваляла цензура.

Першай палітычнай партыі беларускага народа давялося сустрэцца на сваім шляху шэраг цяжкасцей. У яе не было дастатковай грошовай падтрымкі з боку маладой яшчэ нацыянальнай буржуазіі, з боку выхаванай у русіфікатарскім духу вясковай інтэлігенцыі, якая часта аддавала перавагу эсэрам, ды і з боку ўсяго беларускага сялянства, пазбаўленага пачуцця нацыянальнай самасвядомасці. У яе не было дастатковага палітычнага вопыту, ідэйнай і арганізацыйнай еднасці.

Можна таму ёй і не ўдалося павесці за сабой у час рэвалюцыі 1905—1907 гадоў усё сялянства Беларусі. Найбольшым уплывам партыя карысталася ў Віленскай, Гродзенскай і Мінскай губернях, дзе не было традыцый абшчыннага (супольнага) землекарыстання, дзе ўзровень асобнапраўных адносін быў вышэйшым, а ступень русіфікацыі сялян ніжэйшай, чым на ўсходзе Беларускага краю.

Тым не менш дзеля адраджэння беларускай сялянскай нацыі і яе дабрабыту БСГ на першым этапе сваёй гісторыі дзейнічала ўпарта і паслядоўна, паказваючы часам глыбокае веданне патрэб свайго народа, мудрасць і прадбачлівасць.

Захар ШЫБЕКА.

ЦЭНТРЫ САЦЫЯЛЬНАЙ АДАПТАЦЫІ

Калі б у Беларусі існавала свая кніга Гінеса, у яе можна было б унесці сумны рэкорд: у мінулым годзе ў рэспубліцы зарэгістравана 66,5 тысячы злачынстваў. У апошняй зводцы саюзнага Дзяржкамстата яна ў ліку трох лідэраў. Такага ў БССР не здаралася яшчэ ніколі. Падлічана, што кожнае восьмае правапарушэнне ўчынена асобамі, якія ўжо былі не ў ладах з законам. Гэтыя лічбы назваў на апошнім пасяджэнні часовага камітэта па барацьбе са злачыннасцю ў БССР пракурор рэспублікі Г. Тарнаўскі. Ён падкрэсліў, што рэцыдыўная злачыннасць мае тэндэнцыю да лавелічэння.

Справа ў тым, што ў рэспубліку штогод з месцаў адбыцця пакарання вяртаецца каля 15 тысяч чалавек. Думаць, што ўсе яны ў калоніях навучыліся толькі добраму і перавыхаваліся, па меншай меры наіўна.

Пасля працяглых тэрмінаў зняволення чалавек, які адбыў пакаранне, вяртаецца быццам бы на іншую планету. І цяпер усё ў яго лёсе залежыць ад таго, прыме яна яго ці адштурхне. Часцей за ўсё сустракаюць яго няласкава, раўнадушна.

Як правіла, за раўнадушнасцю да сябе гэтыя людзі жорстка помсцяць грамадству. На іх рахунку ад 40 да 50 працэнтаў забойстваў, згвалтаванняў, грабжожу, разбою, крадзяжоў асабістай і дзяржаўнай маёмасці. Яны ж папаўняюць і без таго растучую групу бадзяг.

Прааналізаваўшы сітуацыю, часовы камітэт па барацьбе са злачыннасцю ў БССР прапанавалі ўраду рэспублікі, мясцовым Саветам разгледзець пытанне аб стварэнні цэнтраў сацыяльнай адаптацыі, аб выхаванні такіх грамадзян.

Дзейнасць цэнтраў павінна быць прасякнута гуманнасцю да асуджаных раней людзей. Гэта новая форма нетрадыцыйнага падыходу да вырашэння праблемы. Цэнтры сацыяльнай адаптацыі мяркуецца стварыць у гарадах з насельніцтвам звыш ста тысяч чалавек.

Ураду рэспублікі дадзена даручэнне распрацаваць палажэнне аб цэнтрах сацыяльнай рэабілітацыі і ў бліжэйшы час унесці яго ў Прэзідыум Вярхоўнага Савета рэспублікі.

У. ЛЕВІН.

А. ВЯРЦІНСКІ: «Я ПЕРАД ВАМІ З ПАМЯЦЦЮ СВАЁЙ»

НЕ ПА ПЛЯЧЫ, А ПА СУМЛЕННІ

«...лучшая памяць аб мёртвых — гэта любіць жывых».
Анатоль ВЯРЦІНСКІ.

Маё знаёмства з паэтам Анатолям Вярцінскім адбылося дзякуючы кнізе вершаў «Вечны ўсход», што выйшла ў 1982 годзе ў выдавецтве «Советский писатель».

Уважліва прачытаў усю кнігу. Аказалася яна сапраўднай знаходкай. Перш за ўсё таму, што ў ёй я ўбачыў шчырую паэзію, здольную ўступіць у кантакт з чалавечымі пачуццямі. Гэта не проста кніга вершаў, а хутчэй за ўсё цэласны твор, напісаны на адным дыханні. Гэта вершы, вольныя ад дробных умоўнасцей, дэкларацыйнасці і рытарычнасці, шматгранныя, з глыбокімі абагульненнямі, насычаныя мудрымі выказваннямі.

Трэба вучыцца жыць у дзяцей, і яшчэ — у вялікіх людзей. А гэтыя людзі — чыстыя дзеці ў звычайным дарослым свеце... Словам, вучыцца трэба ў дзяцей.

Аўтар не пажадаў размясціць вершы ў кнізе па ханалагічнаму прынцыпу, так што аб творчай эвалюцыі меркаваць па гэтай кнізе цяжка. І ў гэтым ёсць свой сэнс. Вядома, паэт не можа з гадамі не мяняцца: да адных прыходзіць дасканаласць майстэрства, да другіх — спакой і мудрасць, трэція не могуць ні з пер-

шай, ні з наступных спроб узяць тую вышыню, якая пакарылася ім з самага пачатку.

Зразумела, што кожны сапраўдны паэт імкнецца да адкрыццяў — у сабе, у навакольным свеце, у іншых людзях, у іншых краінах. Аднак колькі пазтаў проста апісваюць свет, не пераходзячы межы сузіральнага лірызму, ці яго пераказваюць гучнымі словамі, не закранаючы сутнасці. Адчуць і зразумець, што такі прывычны і знаёмы з дзяцінства свет поўны неадкрытых таямніц, гэта і значыць дакрануцца да паэзіі. Справа ж не ў тым, што ты ўмееш сказаць прыгожае слова ці захапіцца прыгожым пейзажам — неабходна творчая ідэя ці, магчыма, шырэй — чалавечая апантанасць, адзіны эмацыянальны парыв, здольны надаць сэнс твайму жыццю і паэзіі.

А. Вярцінскі ў сваіх вершах разважае з надзвычайнай тонкасцю псіхалагічнага пранікнення ў сутнасць з'яў. Паэт не проста аглядае жыццё, ён дзейсна шукае і паказвае тую самую залатую кропельку, якая становіцца агульным здабыткам. Бо ў паэзіі вельмі важная сканцэнтраваная эмоцыя пошукі, накіраваная энергія перажывання і таго, што адбываецца навокал, і таго, што здараецца з табою:

Дзівак чалавек...

Глядзіць на расінку макавую

і цэлае сонца бачыць перад сабой.

Дзівак чалавек...

Бярэ звычайную ракавіну і чые ў ёй акіянскі прыбой.

Дзівак чалавек...

Бачыць сцяжынку гладкую, а марыць аб трудных,

цярністых шляхах з іх круцізнаю,

з іх небяспечнай загадкаю і будзе ісці,

пакуль мае сілу ў нагах...

Дзівак чалавек...

Яму — Хірасіму, Асвенцім, яму, замест імя, —

асвенцімскае таўро.

А ён паўтарае, што ёсць дабро на свеце,

што будзе дабро і што пераможа дабро.

Дзівак чалавек...

Не можа не спадзявацца, не можа не верыць,

не можа ніякі!

Дзівак чалавек...

І гэта яго дзівацтва — ратунак яго,

яго чалавечы знак.

Вялікае кола праблем закрута ў кнізе А. Вярцінскага «Вечны ўсход».

І ў лірычных адступленнях, і там, дзе аўтар звяртаецца да сучаснасці, — усюды ён застаецца на пазіцыі непрыміры-

масці да ўсяго нізкага, што зневажае чалавечую годнасць. Уся кніга А. Вярцінскага — падарожжа ў глыб жыцця і ўласнай душы, і адпраўным пунктам у гэтым падарожжы з'яўляецца для паэта бацькоўскі дом, мікрасвет унутры вялікага свету, а спадарожнікамі — вера і надзея:

...Самы радасны сон сніцца ў роднай хаце... Радасны перазвон, радасны голас маці...

Кожная птушка любіць сваё гняздоўе. Анатоль Вярцінскі ж — родную Беларусь, яе неаглядныя палі і лясы, зялёнае полемя бяроз, спакойныя, чыстыя рэкі і свой працавіты народ. Пра што ён пісаў А. Вярцінскі — аб лясных кветках ці азёрах, аб гісторыі ці аб першым каханні, аб дарогах дзяцінства ці падарожжах сталасці — усё гэта яго радзіма, бясконца мілая сэрцу паэта. Вялікі талент — напісаць так, каб чалавеку, які не быў ніколі на старажытнай беларускай зямлі, захацелася абавязкова прыехаць сюды, убачыць яе.

У вершах А. Вярцінскага няма марнаслоўя, паспешлівасці, наўмыснай «разумнасці», жадання выставіць сябе на паказ. А што ёсць?

Прастата — самая нечуваная, проста ерэтычная прастата. Як у прыродзе пра-

ПАХОДЖАННЕ ГЕАГРАФІЧНАЙ НАЗВЫ

ЧАМУ ГОРАД
МАЗЫРОМ ЗАВЕЦЦА

Згодна з найбольш абгрунтаваным на сённяшні дзень тлумачэннем назвы Мазыры, яе вытокі трэба звязваць з найменнем этнаграфічнай групы захаднеславянскага (польскага) насельніцтва — мазуры. Такое тлумачэнне сапраўды мае важкія падставы. Даследаванні апошніх гадоў сведчаць аб этнічных кантактах паміж усходнімі і заходнімі славянамі яшчэ ў VIII-X стагоддзях. У XI-XII стагоддзях актывізуецца гандлёва-эканамічная, палітычная і культурная сувязь заходніх славян з насельніцтвам Беларусі. У адзначаны час, як можна меркаваць, закладваліся асновы для ўзнікнення шматлікіх геаграфічных назваў Беларусі ад этнічных найменняў ляхі і мазуры. Толькі на Палессі ёсць 12 такіх назваў. Гэта вёскі Ляхавічы (Жыткавіцкі, Драгічынскі, Іванаўскі раёны), Ляхаўцы (Кобрынскі, Малаарыцкі раёны), хутар Ляхава (Пінскі раён), горад Ляхавічы (Брэсцкая вобласць), вёскі Мазуры (былы Мазырыцкі павет, Ельскі, Кобрынскі раёны), Мазуры (Ляхавіцкі раён), Мазурычына (Светлагорскі раён). Гэтыя геаграфічныя назвы маглі ўзнікнуць толькі пры наяўнасці большых ці меншых груп польскага насельніцтва або асобных перасяленцаў у адзначаных раёнах. Аднак зусім не абавязкова ўсе назвы адно-

сіць да старажытнарускага часу, да VIII-XII стагоддзяў. У другой палове XIV стагоддзя паліякі з'явіліся на землях Вялікага княства Літоўскага ў якасці палонных пасля ваенных паходаў літоўскіх князёў на Польшчу. Ёсць даныя, якія сведчаць, што колькасць паліякаў у межах тэрыторыі Вялікага княства Літоўскага ў той час складала каля 23 тысяч чалавек.

Перасяленні паліякаў на ўсход і паўднёвы ўсход учасціліся пасля аб'яднання Літвы і Польшчы ў 1386 годзе і сталі асабліва інтэнсіўнымі ў выніку Люблінскага ўніі 1569 года, калі ўсе беларускія землі падпалі пад уладу Рэчы Паспалітай.

Каб вызначыць дакладны час паходжання таго ці іншага населенага пункта, у назве якога адлюстраваліся найменні ляхі і мазуры, трэба карпатліва работа ў архівах і на месцы, гэта значыць, у самім населеным пункце. Але ёсць і іншыя магчымасці, не менш надзейныя. Напрыклад, вядома, што этнічнае найменне мазуры сустракаецца ў пісьмовых крыніцах толькі з XV стагоддзя. Адсюль вынікае, што вёскі Мазуры, Мазурыкі, Мазурычына, Мазурышкі і іншыя па ўсёй Беларусі не маглі атрымаць сваю назву раней гэтага часу.

(Заканчэнне на 8-й стар.)

СУПРАЦОЎНІЦТВА МАСТАЦТВАЗНАЎЦАЎ

Праблемы культуры Вялікага княства Літоўскага абмяркоўваліся на міжнароднай навуковай канферэнцыі, праведзенай Інстытутам гісторыі мастацтва ў Варшаве. На працягу тыдня вучоныя Варшавы, Познані, Мінска, Гродна, Вільнюса, Каўнаса, Рыгі праслухалі больш дваццаці дакладаў. У завяршэнне канферэнцыі ўдзельнікам была дадзена магчымасць пазнаёміцца з экспазіцыямі каралеўскіх замкаў у Варшаве, Вільянаве, Небараве.

Сустрэча ў Польшчы з'яўляецца своеасаблівым адказам на праведзеную ў 1988 годзе сумесную канферэнцыю па старажытнаму мастацтву Беларусі Інстытута мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору АН БССР і Інстытута гісторыі мастацтва Польскай акадэміі навук. Сёлета два інстытуты сустрапаюцца ў Мінску на канферэнцыі, прысвечанай культуры Беларусі XIX стагоддзя.

Н. ВЫСОЦКАЯ.

БЕЛАРУСКІ НАЦЫЯНАЛЬНЫ РОК ЗАЎЛЯЕ АБ САБЕ

ЧЫМ БОЛЬШЫ ЦІСК,
ТЫМ ЦВЯРДЗЕЙШЫ АЛМАЗ

Калі ў пачатку 80-х гадоў, абараніўшы дыплом журналіста па тэме музычнай крытыкі, я рынуўся ў гэтую стыхію, з групай аднадумцаў мы наважыліся зрабіць новы па тых часах крок: даць нашым чытачам інфармацыю пра савецкую рок-музыку, навучыць аналізаваць яе, а не проста адкідаць, не прызнаваць. Справа ў тым, што для афіцыйнага істэблішменту, ды і для некаторых пластоў грамадства тады папросту не існавала савецкага рока. Выданы пераважна былі запойныя стандартнай гітарыграфіяй трагедыі заходняга мастацтва, якое дэградую ў свеце бязлітаснага бізнесу.

Паўную падтрымку знайшлі мы ў беларускай маладзёжнай газеце «Чырвоная змена». Менавіта тут чытач упершыню пачаў з захапленнем удзельнічаць у распрацаваных тады рэгулярных хіт-парадах. Упершыню прыйшло здзіўленне, чаму ў публікацыях беларускай газеты па такім масавым жанры музыкі пры ўсёй шырыні геаграфіі бачання (Кемерова, Талін, Масква, Вільнюс) амаль цалкам адсутнічае Беларусь.

Пачалі цікавіцца канцэртамі ў студэнцкіх клубах і час ад часу траплялі на прыёмныя знаходкі: у інстытуце народнай гаспадаркі пазнаёміліся з рок-гуртам «Влізняты», у тэатральна-мастацкім — са «Студый-7»... Адно ігралі авангардны сімфа-рок, а другое — актуальнейшую хвалю.

Гэта быў перыяд 1983-1984 гадоў. Тады яшчэ ніхто не думаў пра беларускі рок (г. зн. у першую чаргу — на роднай мове). Задавальняла ўжо наяўнасць майстэрства і інтэлекту.

Праўда, якраз у той час у Мінску загаварылі пра «Мрою» з мастацкага вучылішча, што цалкам вырашыла перайсці на беларускую мову. Аднак распаўсюджаныя касеты былі жаліва няякаснымі, а паслухаць калек-

тыў усё не атрымлівалася.

У 1984 годзе, нягледзячы на адсутнасць афіцыйнай рэгістрацыі, рок-клуб у Мінску ўжо існаваў. Ва ўсякім разе, канкрэтныя вынікі працы былі. А ў 1985 быў нарэшце створаны аргкамітэт Мінскага рок-клуба, які з дапамогай аддзела культуры ЦК ЛКСМ Беларусі правёў устаноўчы сход новага аб'яднання. Ён адбыўся ў памяшканні кафе-клуба «Сузор'е» з удзелам «Бонды», «Влізнятаў», «Магістрата», «Архіва» і г. д. Гэтыя калектывы склалі касцяк клуба.

Цікавым было адкрыццё «Магістрата». Іх, шчыра кажучы, ніхто не запрашаў на ўстаноўчы сход, бо не ведалі. Ужо падчас праслухоўвання кандыдатаў падышлі два юнкі і прапанавалі паслухаць іх. Першыя гукі музыкі гэтых выканаўцаў напоўнілі залу сакавітай і напружанай атмасферай цяжкага, але меладыйнага рока. У размове з імі высветлілася, што юнкі — на прафесіянальным шляху ў музыку. Вывучаюць фальклор у Мінскім культурна-асветвучылішчы. Праўда, кажучы, цяперашняе наша выступленне можа пакінуць уражанне, нібыта да фальклору ў нас фармальнае дачыненне: маўляў, рок жа не спяваем па-беларуску. Але мара ёсць, ды тэкставіка добрага няма.

Над імі ўзяў шэфства вядомы цяпер паэт Анатоль Сяс і хутка дапамог групе (па яго парадзе яна і ўзяла назву «Магістрат») цвёрда стаць на ногі, заваяваць аўтарытэт. Праўда, і тут рок-клуб чакала страта: праз два гады хлопцы скончылі адукацыю, атрымалі дыпламы і раз'ехаліся па розных кутках краіны. «Магістрат» надоўга знік з нацыянальнай рок-сцэны.

І ўсё ж, калі ў красавіку 1986 года на першым у рэспубліцы рок-фэсце «Тры колеры» адбылося афіцыйнае адкрыццё рок-клуба «Няміга», выступілі менавіта «Магістрат», «Бонда» і група

«Мінск». Праўда, яны не змаглі выступіць з поўнымі праграмамі, а выканалі толькі некалькі песень. На папярэднім праглядзе афіцыйная камісія зрабіла строгую рэвізію.

Некаторыя групы ўвогуле не дапусцілі да выступлення, гадзінная праграма «Магістрата» скарацілася да трох песняў, «Мінска» — да чатырох. Не нашмат лепш абшліся і з «Бондай». А аргументы былі проста больш чым суб'ектыўныя: «Не адпавядае музыка тэкстам... Слава даходзіць сэнс песень... Чаму выключна ўсё на беларускай мове? Гэта ненармальна».

Між тым, нягледзячы на розныя неспрыяльныя абставіны, у рок-клубе, які размясціўся ў Мінскім палацы культуры чыгуначнікаў, ішла звычайная работа: абмяркоўваліся новыя творы, вырашаліся арганізацыйныя праблемы. Сустрэчы з прафесійнымі паэтамі і музыкантамі адкрывалі новыя далягалыды творчага супрацоўніцтва.

Але да знешніх праблем далучыліся і ўнутраныя. Яўна не ўсім падабаўся той пункт статута «Нямігі», дзе звярталася ўвага на развіццё нацыянальнай рок-плыні. Маўляў, пры чым тут нацыянальнае, калі рок — гэта з'ява інтэрнацыянальная.

Пачаўся раскол, у выніку якога шэраг гуртоў, стаўшых на ногі пад апекай «Нямігі» і маладзёжнага цэнтра «Крыніца» ЦК ЛКСМБ, пры якім яна працавала, пакінулі клуб, стварыўшы альтэрнатыўную суполку. Новы цэнтр атрымаў назву «Ар'енцір». Тым часам «Няміга» пазбавілася памяшкання — яе часова перавялі ў Палац культуры Беларускага прафсаюза, а потым... пачал пераводзіць у кафе «Алімпійскае», ды тут развіталіся, а там не прынялі. Гульня скончылася стратай яшчэ некалькіх калектываў. Суполка, якая разраслася

стата натуральна і ненадакучліва хавае ў сабе глыбіню, што адкрываецца толькі ўважліваму і цікаўнаму погляду, так і вершы А. Вярцінскага глыбокія і мудрыя ў сваёй прастаце.

Мы знаём: ёсць дуб на Свіцязі.
Пад кронай яго велічавай
шыльда — маўляў, не рыйцеся:
«Ахоўваецца дзяржавай».
Царкоўка сівая, нахіленая,
з макаўкай жоўта-іржавай.
І тут жа заўвага пільная:
«Ахоўваецца дзяржавай».
Душа — сабор з сабораў,
храм боляў,
любовей,
жало...

Дайце ёй быць сабою.
«Ахоўваецца дзяржавай».
Дальпільная думка з'яўляецца характэрнай рысай пазіі А. Вярцінскага. Яго лірычны герой па-філасофску асэнсоўвае сваё месца ў жыцці. І гэта шлях самапаглыблення асобы, якая пазнае сябе, спасцігае сэнс падзей свайго часу, жыва адчувае сваю датычнасць да іх. Вершы А. Вярцінскага паказваюць, наколькі бязмежны для інтэлектуальнай асобы працэс самапаглыблення.

Сам час росквіту і актывізацыі асобы, узбагачаючы душу, патрабаваў ад паэта самастойнасці мыслення, глыбіні аналізу з'яў. Перш за ўсё гэта садзейнічала філасофскаму паглыбленню яго грамадзянскай лірыкі. Нельга сказаць, што паэт зусім адмовіўся ад апісальнасці, але ён усё больш і больш імкнецца да філасофска-аналітычнага пачатку.

Для многіх вершаў А. Вярцінскага характэрны ўнутранае свячэнне слова і сувязь асацыяцый, якія перадаюць сімваліку і падтэкст, што з'яўляюцца прыкметамі сапраўднай пазіі.

Паэт — у дарозе, ён пастаянна адкрывае свет і сябе ў ім. Лірычны герой А. Вярцінскага заўсёды паказвае сплаў грамадскага і асабістага пачаткаў у іх арганічным адзінстве. Паэту ўласціва абвостранае пачуццё да трывога нашага стагоддзя:

...Памінаем Яе.
А Яна магла б жыць,
наш сусед.
А Яна магла б жыць,
дарагія мае сялячане,
калі б болей прыязным
быў вясковы ваш свет,
каб часцей вы Яе
чалавечай павагай страчалі.
Памінаем Яе.

А Яна магла б жыць,
сват і брат,
калі б мы, дарагая радня,
даражылі Ёй болей,
каб Яе, дарагая сям'я,
мы любілі на добры лад,
так, як любім сябе, —
не было той любові.

Перад намі думаючы чалавек, здольны з шматструннага інструмента сваёй душы здабыць розныя мелодыі. Гэты чалавек ведае ўдачы і страты, перамогі і паражэнні, узлёты і падзенні, ён здольны не рытарычна, а вельмі натуральна, зусім па-зямному любіць людзей. Думка аб вечнасці жыцця, паэтычнае сцвярдзенне таго важнага факта, што ў духоўным жыцці чалавека нішто не знікае бясследна, пранізвае большасць вершаў паэта.

У яго вершах ёсць смеласць, але няма павышаных інтанацый, ёсць вытанчанасць, але няма снабісцкай замкнёнасці ў праблемах формы, ёсць глыбіня роздумаў аб самым важным і трывожным у

нашым свеце, але няма рыторыкі і вершаванага пераказу ўчарашніх газетных артыкулаў. Ён умее трансфармаваць бачны, поўны гукаў навакольнае свет і пры гэтым пакінуць яго пазнавальным, адкрыць у ім нешта новае, а менавіта — тонкія, але моцныя сувязі паміж тым, што здавалася нам асобным. Свет у яго вершах паўстае і дробным, і адзіным, цэльным. А галоўнае, сагрэтым чалавечым цяплом і адухоўленым.

Вершы гэтыя — біяграфія пачуццяў, перажыванняў, хваляванняў і клопатаў аўтара.

А. Вярцінскі заўсёды і ва ўсім ідзе ўласным шляхам, не паддаючыся таму, што супярэчыць прыродзе яго таленту.

Многія яго вершы прысвечаны вечнай тэме кахання. Але гэта такая тэма, што разважаць аб ёй я не буду: пра каханне можна гаварыць толькі вершамі, настолькі гэта асабістае, не прызначанае для халоднага разбору ці раўнадушнага лабонага погляду. Я толькі не ўтрымаюся і прывяду цалкам адзін сапраўды цудоўны верш:

Калісьці, днём асеннім,
хаваючыся ад сцюж,
прышлі сюды і аселі мы:
ты і я — твой муж.
Думалі: скончацца сцюжы,
змоўнуць вятры ў палях,
і зноў мы — ў шлях засмужаны,
і зноў мы — ў далёкі шлях.
Стала навокала светла,
ні восні, ні зімы...
А мы ўсё жывём аседла,
і ў шлях не збіраем мы.

Калі нараджаецца паэт? Нявырашанае загадка не толькі для гісторыка літаратуры, але часам і для самога творцы. Ды і ці трэба вырашаць гэтую загадку, ці так ужо важная дакладная дата. Значна

больш істотнае тое, што паэт ясна і дакладна разумее сваё прызначэнне ў грамадстве, сэнс сваёй працы. Чытач, беручы ў рукі кнігу, нават не здагадваецца, колькі за кожным радком крыецца нервовага напружання, бяссонных начэй. І як нямнога выпадае мінут радасці творчасці, таму што кожны напісаны радок паэт уяўляў сабе і больш пераканаўчым, і больш важкім, чым той, што пакладзены на белы аркуш паперы.

Гавораць, з гадамі расце майстэрства. Але што такое майстэрства, як не найвялікшая адказнасць за слова?

Менавіта з такой узросшай, я б скажаў, і павышанай патрабавальнасцю да свайго слова прыйшоў у беларускую літаратуру А. Вярцінскі. І таму памыляюцца тыя, хто думае, быццам яго шлях быў больш гладкім, лёгкім, чым у пісьменнікаў першых пасляваенных гадоў. Мне думаецца, гэты шлях быў цяжкім, складаным, таму што з кожнага, хто прыходзіць пазней, патрабуецца ўжо больш. Такая суровая гістарычная заканамернасць, якой не пазбегнуць, не абмысці, калі ты сапраўдны паэт.

Не абышоў яе і А. Вярцінскі. І нічога не выкрэсліў з яго творчага арсенала — ні энтузіязму маладосці, ні ранніх зморшчын роздумаў, ні вялікага пачуцця адказнасці. Ён ніколі не шукаў лёгкіх дарог, не прасіў скідак на маладосць, а накіроўваўся наперад па самых цяжкіх дарогах, прымаючы на сябе ношу часта не па плячы, а па сумленні. Менавіта гэта дапамагло яму паўнапраўна ўвайсці ў беларускую літаратуру, заваяваць любоў чытачоў, іх давер і павагу.

Творчасць А. Вярцінскага займае ў беларускай пазіі асобнае месца, якое належыць яму аднаму.

Фелікс БАХЧЫНЯН.

дзесяці да паўтара дзесятка калектываў, захавала толькі 5-7 гуртоў аднадумцаў.

Ужо ў друку пачалі з'яўляцца задаволеныя сентэнцыі «добрачытліўцаў», якія «так і думалі, як здарылася: няма чаго было раздуваць сур'ёзныя гульні ў нацыянальную культуру на дробнаводдзі рока, а проста даваць моладзі адпачынак».

Аднак высновы былі паспешлівыя. У гэтым пераканаў 1988 год, калі ў саюзе з «Талакой» рок-клуб «Няміга» арганізаваў мастацкую частку І Вальнага сойму беларускіх нефармальных суполак, а потым, у маі, правёў II рок-фэст «Тры колеры» з удзелам замежных гасцей (прыязджалі музыканты, журналісты і прадстаўнікі фанатграфіі ПНР).

Прадбачу пытанні: рок-клуба ж ужо няма, дзе вы базіруецеся? Колькі ў вас калектываў?

Адказ будзе просты: у нас няма пастаяннага памяшкання, гэта так, але ж ніхто не стане сцвярджаць, што яднала нас толькі памяшканне. За час сумеснай работы ўсталяваліся трывалыя сувязі. Мы больш не збіраемся цягнуць кагосьці за вушы ў беларускі рок. Нацыянальная свядомасць — справа ўласнага сумлення. Да нас самі далучыліся «Рэй», «Магічны крышталі», «Рокаш» (які, на жаль, хутка распаўся), падтрымалі нас і барды.

Зараз ідэя гарадскога рок-клуба сапраўды перарасла сябе. Барды і рок-гурты з Гомеля (Вольга Цярэшчанка, Едрусь Акулін, «Белы

крук»), Наваполацка (С. Сокалаў-Воюш, «Мясцовы час»), Рэчыцы («Магічны крышталі») і іншых гарадоў ужо цесна сурацоўнічаюць з «Нямігай». Скажаць хоць бы тое, што мінскі «Рэй» выконвае шэраг песень на вершы гамільчаніна Едруся Акуліна, а рэчыцкі «Магічны крышталі» выступае ў Мінску на апаратуры наваполацкага «Мясцовага часу». А той жа «Мясцовы час» адкрыла, далучыла да нацыянальнай рок-эліты мінская «Мроя» падчас сваіх гастроляў у Наваполацку. Узаемадапамога і думка пра нацыянальнае адраджэнне стала галоўнай ідэяй сённяшняй «Нямігі». Толькі цяпер гэта ўжо не рок-клуб, а беларуская нацыянальная рок-асацыяцыя «Няміга».

Усё гэта не азначае, што зніклі праблемы. Сёлета ў замежных беларускіх выдавецтвах («Пагоня» (Таронта) і «ВІНІМ» (Нью-Йорк) выйшла кніга «Праз рок-прызму», дзе асобным раздзелам стала гісторыя станаўлення і развіцця нацыянальнай рок-пліны на Беларусі. Выдаўцы ўжо прадбачаць рост попыту менавіта на беларускі рок у свеце, а нам няма дзе зрабіць якасных фанатграм.

Адбыліся першыя паспяховае гастролі «Бонды» ў Польшчы, агенцтва «Альма-Арт» запрашае яе зноў.

Але трэба думаць пра заўтрашні дзень, каб потым не даганяць сённяшні.

Вітаўт МАРТЫНЕНКА.

НА ЗДЫМКУ: калектыв «Контур» з Гродна.
Фота Ю. СМАЛЯ.

НА ВЕЧАРЫНЕ АУТЭНТЫЧНАГА ФАЛЬКЛОРУ

ТАНЕЦ — НЕ РАБОТА, ХТО НЕ ўМЕЕ — САРАМОТА

— Добры вечар, браточкі! Колькі вас тут сабралася — як тых дроў у лес! — весела вітаў прысутных можны Лявон, адразу чымсьці нагадаўшы караткевічаўскага Дубатоўка з «Дзікага палявання...». Вось так, са з'яўленнем гасціннага гаспадара з гаспадыняй — Лявоніхай, на сцэне мінскага Дома літаратара і пачалася вечарына аўтэнтчнага фальклору, прысвечаная Брэсцкай вобласці.

Яшчэ да пачатку канцэрта адчувалася непасрэднасць і добры настрой артыстаў. У холе, дзе мы фатаграфаваліся разам, проста ў вачах мільгацела ад чырвона-белых святочных строў. А потым гэты стракаты на-тоўп з песнямі, прытанцоўваючы на хаду, пачаў улівацца ў залу.

Як паведамілі вядучыя, вясёлыя артысты прыбылі з Кобрынскага раёна: адна група — з вёскі Балоты, другая — з Дзівіна. І вась гэтыя самыя вясковыя спевакі і музыкі, якія, напэўна, і не вучыліся нідзе спецыяльна, здолелі паказаць сапраўдны спектакль.

Гледзячы на сцэну, няцяжка было ўявіць, як сядзяць радком аднавяскоўцы, сабраўшыся пасля работы да гасцінных гаспадароў у хату, і кожны займаецца сваёй справай: хто кудзю чэша, хто шые, хто пляце кошыкі з лазы. І яшчэ — усе спяваюць, прыгожа і зладжана. Лёгка было ўявіць, і як цягнуць сваю песню пасля жніва, сядзячы на пожны каля звязаных снапоў жыта. Менавіта

такі спектакль паказалі артысты-балацянне.

А калі іх змянілі дзівінцы, то глядачы перанесліся ў іншы час на шмат гадоў назад, таму што такія касцюмы і сапраўды, калі і ўбачыш, то ў якім-небудзь этнаграфічным музеі. Толькі на жывых людзях яны робяць куды большае ўражанне.

Як растлумачыла кіраўніца ансамбля, гэтым вопраткам не менш як па 10 гадоў, артысты падаставалі іх з куфраў сваіх бабуль і матуль — можна сказаць з хатніх музеяў. Белыя вялікія наміткі і чырвоныя кольцы вакол галавы, фартухі, лапці на нагах — усё гэта мае свае назвы: плат, кыпалка, пастолы. Гэта па-палеску, таму што і песні, і гаворка ўсіх артыстаў — на меладыйным палескім дыялекце. Да таго ж, большая частка дзівінцаў — людзі ва ўзросце, і гэта яшчэ больш падкрэслівала ўрачыстасць і значнасць іх выступлення.

Пелі яны больш святочныя песні: да свята пачатку жніва, да вяселля і г. д. І хоць і не вельмі адпрацаваныя былі іх рухі, хоць усё было прасцей, чым у прафесійных выканаўцаў, але менавіта гэта надавала натуральнасць — верылася, што так яны маглі выступаць і дзе-небудзь у роднай вёсцы.

І вась, нарэшце, пачаліся танцы. Як сказаў востры на слоўца Лявон, «танец — не работа, хто не ўмее — сарамота!» Вясёлая Лявоніха выцягвала на сцэну глядачоў з залы, артысты танцавалі, хто як мог, а зала гула. Калі пасля канцэрта

танцы перакінуліся ў хол, то ўжо ўсе, хто хацеў, кружыліся і скакалі разам з артыстамі пад бубен і гармонік.

Тут з'явілася магчымасць бліжэй пазнаёміцца з гасцямі, і я адважылася задаць некалькі пытанняў адной з дзівінскіх спявачак.

- Ці даўно вы ў Мінску?
- Толькі ўчора прыехалі.
- А дзе выступалі дагэтуль?
- Многа дзе: і ў Ракітніцы, і ў Кобрны, і ў Брэсце.
- Ці часта даводзіцца спяваць разам?
- Як які-небудзь сход ці свята?
- А за працай?
- Ну, гэта заўсёды. Бывае, папоlesh буракі, зморышся. «Давайце, жанчыны, спяваць!» — сядзем і спяваем.
- Ці апрачаеце калі свае касцюмы дома?
- Не, яны ж такія старыя, шкада.
- Прабачце, колькі вам гадоў?
- Яшчэ адзін гадоцка да шасцідзесяці застаўся.

Гэтае кароткае інтэрв'ю дала Кацярына Дзімідзенка. Яна на пенсіі, але ахвотна выступае ў сваім ансамблі і вельмі добра выглядае.

Калі надышоў час разыходзіцца і артысты запелі «Бывайце здаровы», то і самі глядачы адразу падхапілі песню, таму што адчувалі вялікую ўдзячнасць да гэтых людзей, якія змаглі паказаць сапраўдны выток нашай культуры.

Я вельмі рада, што змагла пабываць на адной з такіх вечарын, прысвечаных фальклорнай творчасці розных абласцей Беларусі. Гэты агляд фальклору пацвердзіў, што ў нас яшчэ ёсць аснова для таго, каб сапраўднаму адрадзіць сваю культуру.

Вольга БАБАК.

АД ТАВАРЫСТВА КНІГАЛЮБАЎ

Нядаўна створана Беларускае аддзяленне фонду славянскай пісьменнасці. Рэспубліканскае праўленне таварыства кнігалюбаў вырашыла аказаць гэтай маладой арганізацыі некаторую матэрыяльную дапамогу і пералічыла фонду 500 рублёў.

У канцы лютага вялікая група работнікаў культуры нашай рэспублікі правядзе Тыдзень Беларускай ССР у Маскоўскім ваенным гарнізоне. Прымуць удзел у ім і кнігалюбы. Воінам

будуць перададзены ў дар бібліятэчкі беларускіх кніг, якія зберуць члены таварыства ў Мінску.

Наш друк не раз пісаў аб выдатнай ідэі выдавецтва БелСЭ ўзнавіць Біблію Ф. Скарыны. Праца гэта карпатлівая і вельмі дарагая. Многія арганізацыі ўжо пералічылі выдавецтву сродкі на такую высакародную справу. Дапамагчы ў выданні і распаўсюджанні факсімільнай Бібліі палічылі за гонар і кнігалюбы. Рэспубліканскае праўленне таварыства аматараў кнігі пералічыла выдавецтву 15 тысяч рублёў, удзельнічае ў арганізацыі падпіскі на скарынскую Біблію.

Л. СМОЛІЯ.

ЧАМУ ГОРАД МАЗЫРОМ ЗАВЕЦЦА

(Заканчэнне.
Пачатак на 6-й стар.)

Мазуры былі адной з самых шматлікіх польскіх груп. Яны засялялі зямлю Мазоўша на паўночным усходзе Польшчы. Рускія князі хадзілі ў гэтую зямлю з войскам яшчэ ў XI стагоддзі. Але тады было вядома толькі найменне мазоўшан. Кіеўскія дружыны звычайна прыводзілі з паходаў палон, які потым рассяляўся на ўсходніх землях княства. А паколькі шлях на Мазоўша пралягаў па Прыпяці, то зусім магчыма, што мазоўшаны маглі асеці на сталае жыхарства ў асобных незаселеных раёнах Палесся яшчэ ў XI стагоддзі.

У наступным стагоддзі ўпершыню ўпамінаецца Мазыр (1155 год). Аднак ці можна яго назву звязаць з мазоўшанамі, паланёнымі паякамі ці перасяленцамі? На нашу думку, наўрад ці. І галоўная перашкода на гэтым шляху — фіксацыя формы мазур толькі з XV стагоддзя, калі Мазыру шло на меншай меры ўжо чацвёртае стагоддзе. Да таго ж структура геаграфічнай назвы Мазыр вельмі нетыповая, каб бачыць у ёй адлюстраванне этнічнага наймення. Паходжанне ж назвы горада ад больш старажытнай формы наймення аднаго і таго ж народа — мазоўшан зусім не магчыма.

Як жа ў такім разе тлумачыць загадкавую геаграфічную назву, дзе шукаць яе вытокі?

Пры разгледванні старажытных найменняў, якія даўно страцілі свой першапачатковы сэнс, трэба заўсёды мець на ўвазе адно добрае правіла. Геаграфічную назву нельга разглядаць асобна, без сувязі з іншымі назвамі. Кожнае імя абавязкова паўтараецца ў такім самым ці ў трохі змененым выглядзе на суседніх тэрыторыях, прычым нярэдка ў якасці наймення аб'ектаў іншага роду — не толькі населеных пунктаў, але і азёр, рэк і г. д.

Такое адбываецца і ў нашым прыкладзе. У басейне Дняпра на тэрыторыі Украіны ёсць рэчка Мазырка (Мазырка). На Гомельшчыне каля вёскі Рудня Калінкавіцкага раёна вядома Мазырскае балота. На поўначы Беларусі, у Глыбоцкім і Ушацкім раёнах Віцебшчыны, размяшчаюцца дзве вёскі з аднолькавай назвай — Мосар. Урочышча Мосар ёсць і ля вёскі Свяча Нараўлянскага раёна. Вёска Масоры фіксуецца ў Сенненскім раёне Віцебскай вобласці, а ў Шумілінскім раёне той жа вобласці — вёска Мосарава. Сенажаць Масароўка адзначаецца побач з вёскай Закаблукі Мінскага раёна.

Назвы тыпу Мосар, Масоры і Мазыр можна лічыць роднаснымі, нягледзячы на розныя зычныя гукі *с* і *з* у іх складзе. Такое гукавое чаргаванне сустракаецца і ў іншых назвах: рака *Уза* — рака *Уса*, рака *Соленка* — рака *Золенка*, рака *Ведрач* — рака *Вётрыч*.

Як вядома, у беларускім вымаўленні націск у назве Мазыр падае на другі склад, у рускім жа вымаўленні — на першы (Мозырь). Параўнанне з роднаснымі геаграфічнымі імёнамі сведчыць, што нефіксаваны націск у назве Мазыр — Мозырь мае працяглую гісторыю. Першая фіксацыя назвы — Мозырь (1155 год), відаць, прадугледжвала націск на першым складзе. У фіксацыях XII — XIV стагоддзяў, па сведчанню вядомага беларускага географа В. Жучкевіча, можна

сустрэць Мозьр і Мазрь, дзе літара *ъ* (у першым выпадку, па ўсёй верагоднасці, абазначае ненаціскны гук, у другім — націскны) магла перадаваць гукі *ы*, *о*, *а*.

Параўнанне яшчэ з адной назвай — Замосарск (хутар да 1936 года ў Петрыкаўскім раёне Гомельскай вобласці) — дазваляе зразумець, што можа ляжаць у аснове як слова Мазыр, так і іншых нагаданых імён. Назву хутара Замосарск трэба зразумець, як «аб'ект, што знаходзіцца за мосарам». Дык што ж такое мосар? Па ўсёй верагоднасці, гэта балота, балочыстая нізіна, старое рэчышча, якое парасло кволай расліннасцю. Хутар Замосарск знаходзіўся побач з вёскай Колкі. Колкамі ж называюць бярозавыя рэдкалесе, хмызняк часцей за ўсё на балочце, сырой западзіне. Успомнім і нагаданае вышэй Мазырскае балота. Назву ж рэчкі Мазырка на тэрыторыі Украіны ў басейне Дняпра належыць зразумець, як «тая, што працякае праз балота, нізіну».

Тлумачэнне назвы Мазыра ад слова мосар матывуецца асаблівасцямі геаграфічнага ландшафту. Згодна з апісаннямі другой паловы XIX стагоддзя, большая частка былога Мазырскага павета ўяўляла сабой непраходную нізіну. Толькі левы бераг Прыпяці, а таксама мясціны вакол Мазыра і Турава былі зручнымі для жыхарства. У астатніх частках пасяленні знаходзіліся адно ад другога за дзесяткі вёрст. І былі пазбаўлены часам на доўгі тэрмін усялякіх зносін паміж сабой. Аднак людзі тым не менш насуперак, здавалася б, разумнаму сэнсу са старажытных часоў насылялі Палессе і мелі паміж сабой сталыя і трывалыя сувязі. Яны абжывалі Палессе, як і іншыя лясныя раёны, з дапамогай водных шляхоў — самых старажытных ліній камунікацый. У гэтай даўняй сістэме шляхоў зносін немалую ролю адыгрывалі волакні.

Мы нездарма падкрэсліваем гэтую акалічнасць, бо мяркуем, што слова мосар, з дапамогай якога тлумачым усё нагаданае вышэй назвы, абазначала не проста балота, балочыстую нізіну, лагчыну. Рэканструюванае намі слова мосар вельмі нагадвае словы мосер, мосьор, якія ў комі мове маюць значэнне «волак, шлях па водападзелу, лагчына». Ці не ёсць супадзенне слоў беларускай і комі моў адной з праяў старажытных моўных сувязей продкаў сучасных народаў Усходняй Еўропы?

Зразумела, прапанаваны ў гэтым артыкуле меркаванні патрабуюць дэталёвага і ўсебаковага вывучэння. Мы лічым, што далейшыя даследаванні павінны мець не толькі лінгвістычны, але і гісторыка-геаграфічны аспекты. Прынамсі, ужо цяпер трэба паспрабаваць суаднесці лінгвістычнае тлумачэнне назвы Мазыра з тапаграфіяй мазырскага наваколля, каб лінгвістычны бок справы абгрунтаваць яшчэ і гісторыка-геаграфічнымі меркаваннямі.

Таму на заканчэнне выкажам яшчэ адну здагадку. Ці не нарадзілася назва Мазыр (Мозырь) на месцы былой вёскі Кімбараўка каля мэблевай фабрыкі, паміж ярамі, дзе размяшчаецца старажытнае гарадзішча VIII-X стагоддзяў?

Аляксандр РОГАЛЕЎ,
кандыдат
філалагічных навук,
правадзейны член
Геаграфічнага таварыства
СССР.

РЭКЛАМА

КАБ НЕ БЫЛО ЗАКІНУТЫХ МАГІЛ...

ЖЫВЫЯ, КУДЫ Б ЯНЫ НІ ПЕРАЕХАЛІ, АБАВЯЗАНЫ ШАНАВАЦЬ ПАМЯЦЬ ПАМЕРШЫХ БАЦЬКОЎ, БРАТОЎ І СЕСТРАЎ, МУЖОЎ І ЖОНАК, СЫНОЎ І ДАЧОК.

ДАГЛЕДЖАНАЯ МАГІЛА, ЖЫВЫЯ КВЕТКІ НА ЕЙ У ДЗЕНЬ НАРАДЖЭННЯ І У ДЗЕНЬ СМЕРЦІ НЯБОЖЧЫКА, НАДМАГІЛЬНЫ КАМЕНЬ З АБНОўЛЕНЫМ НАДПІСАМ ЦІ НОВЫ ПΟМНІК — УСЕ ГЭТЫЯ І ІНШЫЯ ВІДЫ ПАСЛУГ ГАТОВЫ АКАЗАЦЬ СУПРАЦОўНІКІ ЦЭНТРА «ДОЛГ» ЧЫРВОНАГА КРЫЖА БЕЛАРУСКАЙ ССР.

Цэнтр «ДОЛГ» гатовы ўзяць на сябе абавязкі ўтрымліваць ва ўзорным стане масавыя пахаванні людзей незалежна ад іх (пры жыцці) веравызнання, паходжання, прычыны смерці.

Цэнтр «ДОЛГ» гатовы высылаць штогод у любую краіну фатаграфіі пахаванняў як сведчанне ўзорнага парадку.

Цэнтр «ДОЛГ» аказвае паслугі па ўсёй тэрыторыі Беларускай ССР. Заяўкі на віды паслуг і дакладныя адрасы пахаванняў з указаннем імёнаў, прозвішчаў і дат смерці сваякоў можна высылаць на адрас:

220030, г. Мінск, вул. К. Маркса, д. 35.

Цэнтральны камітэт Таварыства Чырвонага Крыжа БССР, Цэнтр «ДОЛГ».

АПЛАТУ ПА ДАГВАРАНАСЦІ У ЗАМЕЖНАЙ ЦІ САВЕЦКАЙ ВАЛЮЦЕ НЕАБХОДНА РАБІЦЬ ПЕРАВОДАМ СУМЫ НА РАХУНАК № 700536 КОД МФО 400019 У РЭСПУБЛІКАНСКІМ БЕЛЖЫЛСАЦБАНКУ г. МІНСКА.

УПРАўЛЕННЕ ЦЭНТРА «ДОЛГ» ЦК ЧЫРВОНАГА КРЫЖА БССР.

спорт

БАРАЦЬБА. Традыцыйны міжнародны спаборніцтва паміж І. Паддубнага па класічнай барацьбе прайшлі ў Растове-на-Доне. У іх прынялі ўдзел усе мацнейшыя спартсмены краіны. Сярод пераможцаў былі мінчанін Камандар Маджыдаў і Анатоль Федарэнка з Гродна.

ФУТБОЛ. Зборная СССР пачала падрыхтоўку да чэмпіянату свету матчамі з італьянскімі клубамі «Масезэ» і «Найшталаль Ксамакс». Нашы футбалісты абодва матчы выйгралі адпаведна 5:1 і 2:1. У турнір на Італіі адправіўся і мінчанін Андрэй Зыгмантовіч.

БАСКЕТБОЛ. РТІ (Мінск), «Прагрэс» (Гродзенская вобласць), «Інсталь» (Беласток) — у та-

кім парадку размясціліся прызёры міжнароднага турніру, які завяршыўся ў Гродне.

Баскетбалісткі мінскага «Гарызонта» выйгралі ў чэхаславацкай «Славіі» на Кубак Ранкеці з лікам 92:73.

ПЛАВАННЕ. Беларускі спартсмен Аляксандр Гайдукевіч заняў трэцяе месца на міжнародных спаборніцтвах у Берліне на дыстанцыі 1500 метраў вольным стылем.

ЛЕГКАЯ АТЛЕТЫКА. У Чэлябінску завяршыўся зімовы чэмпіянат Саветаў Саюза. Найбольшага поспеху сярод беларускіх спартсменаў дамогся А. Суднік, які выйграў бег на дыстанцыі 1000 метраў. Рэкорд рэспублікі на гэтых спаборніцтвах устанавілі І. Лапшынін (трайны скачок), Л. Юркова (бег з бар'ерамі на 60 метраў) і А. Кальчэўская (таксама бег на 60 метраў), але на гладкай дыстанцыі).

У Баранавічах усё больш становіцца дзяўчынак і хлопчыкаў, якія з захапленнем займаюцца гімнастыкай. На працягу амаль двух дзесяцігоддзяў гарадскі Дом фізкультуры прафсаюзаў з'яўляецца ў нашай рэспубліцы адным з цэнтраў падрыхтоўкі спартсменаў ў нашай рэспубліцы адным з цэнтраў падрыхтоўкі спартсменаў гэтага профілю. Тут пачыналася дарога ў вялікі спорт удзельніцы Алімпійскіх гульняў у Манрэалі Лідзіі Горбік, уладальніцы Кубка СССР Вольгі Зенчанка. Сёння ў маладзёжнай зборнай СССР — выхаванец баранавіцкай гімнастычнай школы Андрэй Кан, у зборнай рэспублікі — Дзмітрый Сувалаў.

НА ЗДЫМКУ: кандыдат у майстры спорту па спартыўнай гімнастыцы Жанна УСОВІЧ дзесяць гадоў назад пачынала свой спартыўны шлях у гэтай зале. Цяпер яна — студэнтка-завочніца Беларускага інстытута фізкультуры, трэнер адной з груп. Фота Э. КАБЯКА.

ВЫЦЯГНУЎ ПУДОВАГА СУДАКА

...У гэты дзень судакі быццам заснулі на дне Вілейскага вадасховішча. У Лобач правярыў жарліцы.

Здалёк заўважыў, што ківак-вартаўнік каля адной жарліцы «збіты». Хуценька падбег — і за капронавы шнур.

— Калі ўбачыў жаўтаватую галаву велічыню з вядро, якая ўперлася ў лёд, — расказавае У. Лобач, — зразумеў, што ў звычайную шчыліну ад лёдабурэ яны не пралеце. Бачу, без спамогі аднаму з судаком не справіцца.

Паклікаў таварышаў. Прыбеглі хлопцы. Давай лёдабурамі пашыраць шчыліну. А я моцна трымаю судака бусаком і шнур не адпускаю. Мінут сорак важдаліся, пакуль крыху аслабела рыбіна.

Потым у аўтобусе ўсе людзі дзівіліся з рыбы, што тырчала з рукзака, як ніцуд глядзелі. Дома ўзважылі — 14 кілаграмаў 800 грамаў! Даўжыня 1 метр 20 сантыметраў.

К. ЛУБНЕЎСКІ.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

220600, МІНСК,
ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97,
33-02-80, 33-03-15,
33-16-56, 33-07-82.

Ордэна Працоўнага
Чырвонага Сцяга друкарня
выдавецтва ЦК КП Беларусі
Індэкс 63854. Зак. 206